

Briselē, 2024. gada 5. decembrī
(OR. en)

16525/24

Starpiestāžu lieta:
2024/0258(COD)

LIMITE

ELARG 177
COEST 703
CADREFIN 212
FIN 1098
ECOFIN 1466
BUDGET 67

"I/A" PUNKTA PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Iepr. dok. Nr.:	14449/24
K-jas dok. Nr.:	COM(2024) 469 final
Temats:	Priekšlikums – EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA, ar ko izveido Moldovas Republikas reformu un izaugsmes mehānismu

I. VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA / IEVADS

1. Komisija 2024. gada 10. oktobrī iesniedza Padomei un Eiropas Parlamentam priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Moldovas Republikas reformu un izaugsmes mehānismu ¹.
2. Regulas projekta pamatā ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 212. pants (parastā likumdošanas procedūra).
3. *COELA* darba grupa priekšlikumu apsprieda 2024. gada 18. un 23. oktobra un 6., 20. un 27. novembra sanāksmēs un vienojās par šīs piezīmes pielikumā izklāstīto tekstu.

¹ ST 14449 2024 INIT.

4. Eiropas Parlamentā par šo dosjē galvenās atbildīgās komitejas ir Ārlietu komiteja (*AFET*) un Budžeta komiteja (*BUDG*). Par referentiem tika iecelti attiecīgi *Siegfried Mureşan* (*PPE*) un *Sven Mikser* (*S&D*). Paredzams, ka tās ziņojumu pieņems nākamā gada sākumā.

II. NOBEIGUMS

5. Tāpēc Pastāvīgo pārstāvju komiteja tiek aicināta
- a) apstiprināt vienošanos par vispārējās pieejas tekstu, kas izklāstīts šīs piezīmes pielikumā, un
 - b) ieteikt Padomei kādā no nākamajām sanāksmēm kā darba kārtības “A” punktu panākt vispārēju pieeju, kas izklāstīta šīs piezīmes pielikumā, lai prezidentvalsts varētu risināt minētās sarunas.
-

Priekšlikums

**EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA,
ar ko izveido Moldovas Republikas reformu un izaugsmes mehānismu**

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 212. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,

tā kā:

- (1) Savienība ir dibināta, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantā minētajām vērtībām, kuru vidū ir demokrātija, tiesiskums un cilvēktiesību ievērošana. Šīs vērtības ir daļa no pievienošanās kritērijiem, kas tika noteikti Eiropadomes 1993. gada jūnija sanāksmē Kopenhāgenā (“Kopenhāgenas kritēriji”) un ir atbilstības nosacījumi dalībai Savienībā.
- (2) Paplašināšanās procesa pamatā ir noteikti kritēriji, taisnīgi un stingri nosacījumi, kā arī paša nopelnu princips. Joprojām būtiska ir stingra apņemšanās īstenot pieeju “pamatjautājumi vispirms”, kas prasa stingri koncentrēties uz tiesiskumu, pamattiesībām, demokrātisko iestāžu darbību un valsts pārvaldes reformu, kā arī ekonomiskajiem kritērijiem. Progress ir atkarīgs no tā, kā Moldovas Republika (turpmāk “Moldova”) īsteno reformas, kas vajadzīgas, lai pielāgotos Savienības *acquis*.

- (3) Krievijas agresijas karš pret Ukrainu vēl vairāk parādīja, ka paplašināšanās ir ģeostratēģisks ieguldījums mierā, drošībā un stabilitātē. Savienība ir pilnīgi un nepārprotami apņēmusies atbalstīt Moldovas dalības Savienībā perspektīvu. Moldovas orientācija un apņēmīgā virzība uz Savienību ir spēcīga tās stratēģiskās izvēles un vietas vērtību kopienā izpausme. Moldovas virzībai uz dalību ES jābūt stingri balstītai uz taustāmu un konkrētu progresu reformu jomā.
- (4) Savienības un Moldovas kopējās interesēs ir turpināt reformas tās politiskajā, tiesiskajā un ekonomiskajā sistēmā, lai nākotnē tā varētu pievienoties Savienībai, un atbalstīt tās pievienošanās procesu. Iespējai kļūt par Savienības dalībvalsti piemīt spēcīga transformējoša ietekme, un tā rada pozitīvas izmaiņas demokrātijā, politikā, ekonomikā un sabiedrībā **un palīdz stiprināt Moldovas noturību.**
- (5) Dažas no priekšrocībām, ko sniedz dalība Savienībā, ir jānodrošina jau pirms pievienošanās. Šo ieguvumu centrā ir ekonomikas konverģence. Pašlaik Moldovas konverģence, izteikta kā IKP uz vienu iedzīvotāju pēc pirktspējas līmeņa, joprojām ir maza – 29 % no Savienības vidējā rādītāja –, un tā nepalielinās pietiekami ātri.
- (6) Tā kā 2024. gada jūnijā sākās pievienošanās sarunas ar Moldovu, ir svarīgi **sniegt nepieciešamo** [...] atbalstu Moldovas pievienošanās virzībai. **Šis atbalsts** sasniedz tādu līmeni, kas salīdzināms ar citām kandidātvalstīm, kuras iesaistītas pievienošanās sarunās, un nodrošina samērīgus resursus.
- (6.a) **Mehānisma mērķim vajadzētu būt palīdzēt Moldovai risināt būtiskas problēmas, jo īpaši attiecībā uz ekonomiku, enerģētiku, pārtiku, vērtības ķēdēm, kuras rada Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un hibrīddarbības pret pašu Moldovu.**

- (7) Lai īstenotu Moldovas izaugsmes plānu, ir vajadzīgs atbilstīgs finansējums, ko piešķir no īpaša, jauna finansēšanas instrumenta, proti, mehānisma, lai palīdzētu valstij īstenot ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmes reformas un panākt progresu pamatjautājumos.
- (8) Lai sasniegtu Moldovas izaugsmes plāna mērķus, investīciju ziņā uzsvars būtu jāliek uz nozarēm, kas varētu darboties kā sociālās un ekonomiskās attīstības svarīgas veicinātājas, proti, savienotību, tostarp ilgtspējīgu transportu, dekarbonizāciju, enerģētiku, **lauksaimniecību un pārtikas rūpniecību, lauku attīstību**, zaļo un digitālo pārkārtošanos, kā arī izglītību, līdzdalību darba tirgū un prasmju attīstīšanu, īpašu uzmanību pievēršot jauniešiem.
- (9) Mehānismam būtu jābalstās uz asociācijas programmu ar Moldovu, kā arī uz darbu, kas veikts saistībā ar Austrumu partnerības Moldovā ekonomikas un investīciju plānu, kurā investīcijas novirzītas uz tādām kritiski svarīgām nozarēm kā savienotība, energoefektivitāte, uzņēmējdarbības attīstība un konkurētspēja.
- (10) Būtiska nozīme Moldovas un Savienības savstarpējās savienotības uzlabošanā ir ilgtspējīgai transporta infrastruktūrai. Tai būtu jāveicina Moldovas integrācija Savienības transporta tīklā. Pārskatītajā Eiropas transporta tīklā (*TEN-T*) Komisija paplašināja Baltijas jūras–Melnās jūras–Egejas jūras Eiropas transporta koridoru, iekļaujot Moldovu. Finansējot ilgtspējīgu transporta infrastruktūru, arī videi draudzīgus transportlīdzekļus, piemēram, dzelzceļus, un transporta digitalizāciju, ir jāatsaucas uz *TEN-T*.

- (11) Mehānismam būtu jāatbalsta tādas investīcijas un reformas, kas veicina Moldovas virzību uz ekonomikas un sabiedrības digitalizēšanu saskaņā ar Savienības redzējumu 2030. gadam, kurš izklāstīts Komisijas paziņojumā “Digitālais kompass līdz 2030. gadam – Eiropas ceļam digitālajā gadu desmitā”, veicinot iekļaujošu digitālo ekonomiku, no kuras ieguvēji ir visi iedzīvotāji. Mehānismam būtu jācenšas palīdzēt Moldovai sasniegt vispārīgos mērķus un digitalizācijas mērķrādītājus, kas attiecas uz Savienību. Kā Komisija norādījusi 2023. gada 15. jūnija paziņojumā “5G kiberdrošības rīkkopas ieviešana”, 5G kiberdrošības rīkkopai būtu jākalpo par atsauci, pēc kuras būtu jāvadās, piešķirot Savienības finansējumu, lai nodrošinātu reģiona digitālās infrastruktūras projektu drošību, noturību un integritātes aizsardzību.
- (12) Atbalsts no mehānisma būtu jāsniedz, lai tiktu sasniegti vispārīgie un konkrētie mērķi, un tas būtu jāpiešķir, pamatojoties uz noteiktiem kritērijiem un atbilstoši skaidriem maksājuma nosacījumiem. Šie vispārīgie un konkrētie mērķi būtu jāīsteno savstarpēji pastiprinošā veidā. Mehānismam būtu jāatbalsta paplašināšanās process, paātrinot saskaņošanu ar Savienības vērtībām, tiesību aktiem, noteikumiem, standartiem, politiku un praksi (*acquis*) ceļā uz iestāšanos Savienībā, jāpaātrina Moldovas pakāpeniska integrācija Savienības vienotajā tirgū un jāpaātrina tās sociālekonomiskā konverģence ar Savienību. Mehānismam arī būtu jāveicina labas kaimiņattiecības.
- (13) Papildus sociālekonomiskās konverģences veicināšanai mehānismam būtu arī jāpalīdz paātrināt reformas, kas saistītas ar paplašināšanās procesa pamatjautājumiem, tai skaitā tiesiskumu, pamattiesībām, cita starpā bēgļu tiesībām, pie minoritātēm piederošu personu, arī nacionālo minoritāšu un romu, tiesībām, kā arī lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un interseksuāļu (LGBTI) tiesībām. Tam būtu arī jāuzlabo demokrātisko iestāžu un valsts pārvaldes iestāžu darbība, publiskais iepirkums, valsts atbalsta kontrole un publisko finanšu pārvaldība, cīņa pret visu veidu korupciju un organizēto noziedzību, kvalitatīva izglītība un apmācība, kā arī nodarbinātības politika, valsts zaļās pārkārtošanās, klimata un vides mērķi.

- (14) Šim mehānismam būtu jāpalīdz Moldovai sagatavoties dalībai Savienībā saskaņā ar esošo paplašināšanās metodiku ¹.
- (15) Mehānismam būtu jāpapildina pašreizējais ekonomikas un finanšu dialogs, neapdraudot tā darbības jomu, un tādējādi jāuzlabo ekonomiskā integrācija un gatavošanās Savienības ekonomikas politikas daudzpusējai uzraudzībai.
- (16) Mehānismam būtu jāveicina efektīvas attīstības principi, ievērojot papildināmību ar citām Savienības programmām un instrumentiem sniegto atbalstu un izvairoties no šīs regulas ietvaros sniegtās palīdzības dublēšanās ar citu palīdzību, arī no eksporta un attīstības finansējuma sastāvošām integrētām finanšu paketēm, ko sniegusi Savienība, dalībvalstis, trešās valstis, daudzpusējas un reģionālas organizācijas un struktūras.
- (17) Saskaņā ar iekļaujošas partnerības principu Komisijai būtu jācenšas nodrošināt, ka ar attiecīgajām Moldovas ieinteresētajām personām, arī sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, tiek pienācīgi veikta apspriešanās un ka tām ir savlaicīga piekļuve attiecīgajai informācijai, lai tās varētu uzņemties jēgpilnu lomu programmu izstrādē un īstenošanā un saistītajos uzraudzības procesos.
- (18) Lai atbalstītu šā mehānisma mērķus un stiprinātu Moldovas attiecīgās spējas īstenot reformu programmu, būtu jāsniedz tehniskā palīdzība, kā arī pārrobežu sadarbības palīdzība.
- (19) Mehānismam būtu jānodrošina saskaņotība ar Savienības ārējās darbības vispārīgajiem mērķiem, kas noteikti LES 21. pantā, tai skaitā pamattiesību ievērošana, kas paredzēta Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, un jāatbalsta šie mērķi. Tam jo īpaši būtu jānodrošina cilvēktiesību aizsardzība un veicināšana un tiesiskums.

¹ COM(2020) 57 final.

- (20) Mehānismam būtu jāveicina inovācija, pētniecība un akadēmisko iestāžu un nozaru sadarbība nolūkā atbalstīt zaļo un digitālo pārkārtošanos, veicinot vietējo rūpniecību un īpašu uzsvaru liekot uz vietējiem mikrouzņēmumiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un jaunuzņēmumiem.
- (21) Moldovai būtu jāapliecina ticama apņemšanās ievērot Eiropas vērtības, arī pieskaņojoties Savienības kopējai ārpolitikai un drošības politikai, tai skaitā Savienības ierobežojošajiem pasākumiem.
- (22) Mehānisma īstenošanā būtu jāņem vērā Savienības stratēģiskā autonomija, kā arī Savienības un tās dalībvalstu stratēģiskās intereses un vērtības, uz kuru pamata dibināta Savienība.
- (23) Mehānisma ietvaros veiktajām darbībām būtu jāveicina virzība uz Savienības sociālajiem, klimata un vides standartiem un jāatbalsta virzība uz Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķiem un Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā konvencijā par klimata pārmaiņām pieņemto Parīzes nolīgumu, Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par bioloģisko daudzveidību un Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par cīņu pret pārtuksnešošanos īstenošanu, un tām nevajadzētu veicināt vides degradāciju vai radīt kaitējumu videi vai klimatam. Mehānisma finansētajiem pasākumiem būtu jāatbilst Moldovas enerģētikas un klimata plāniem, to nacionāli noteiktajam devumam un vērienīgajam mērķim līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti. Mehānismam būtu jāveicina klimata pārmaiņu mazināšana un spējas pielāgoties to negatīvajai ietekmei un būtu jāveicina klimatnoturība. Konkrētāk, ar mehānisma finansējumu būtu jāveicina pārkārtošanās uz dekarbonizētu, klimatneitrālu, klimatnoturīgu aprites ekonomiku.

- (24) Šīs regulas īstenošanā būtu jāievēro līdztiesības un nediskriminācijas principi, kas sīkāk aprakstīti līdztiesības savienības stratēģijās. Tai būtu jāveicina un jāvirza dzimumu līdztiesība un integrēta pieeja dzimumu līdztiesības nodrošināšanai, jānodrošina sieviešu jēgpilna līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesos un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšana sievietēm un meitenēm un jātiecas aizsargāt un veicināt **to, lai visām sievietēm un meitenēm būtu iespēja pilnībā izmantot visas cilvēktiesības**, [...] kā arī novērst un apkarot vardarbību pret sievietēm un vardarbību ģimenē, ņemot vērā attiecīgos ES dzimumu līdztiesības rīcības plānus un attiecīgos Padomes secinājumus un starptautiskās konvencijas. Turklāt regula būtu jāīsteno, pilnībā ievērojot Eiropas sociālo tiesību pīlāru, arī attiecībā uz bērnu aizsardzību un darba tiesībām. Mehānisma īstenošanai būtu jāatbilst Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijai par personu ar invaliditāti tiesībām un tās protokolam, turklāt būtu jānodrošina tā investīciju un tehniskās palīdzības piekļūstamība saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/882.

- (25) Atspoguļojot Eiropas zaļo kursu, kas ir Eiropas ilgtspējīgas izaugsmes stratēģija, un to, cik svarīgi ir virzīties uz klimata un biodaudzveidības mērķiem saskaņā ar iestāžu nolīgumā ietvertajām saistībām, mehānismam būtu jāpalīdz sasniegt kopējais mērķis – 30 % Savienības budžeta izdevumu atvēlēt klimata mērķu atbalstam un 7,5 % 2024. gadā un 10 % 2026. un 2027. gadā atvēlēt biodaudzveidības mērķiem. Klimata mērķiem būtu jāatvēl vismaz 37 % neatmaksājamā finansiālā atbalsta, ieskaitot uzkrājumus, kas sniegts investīciju projektiem, kuri apstiprināti saskaņā ar Kaimiņattiecību politikas investīciju platformu (NIP), kas ir viena no reģionālajām investīciju platformām, kuras minētas Regulas (ES) 2021/947² 32. pantā. Minētā summa būtu jāaprēķina, izmantojot Rio marķierus saskaņā ar pienākumu ziņot ESAO par ES starptautisko finansējumu klimata jomā, kā arī citiem starptautiskiem nolīgumiem vai satvariem. Jau 2025. gada jūnijā ES klimata koeficienti, kas piemērojami visās 2021.–2027. gada daudzgadu finansēšanas shēmas (DFS) programmās un izklāstīti Komisijas dienestu darba dokumentā “Klimata integrēšanas arhitektūra 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmā” (SWD(2022) 225), tiks piemēroti arī klimata izdevumiem DFS 6. izdevumu kategorijā (“Kaimiņattiecības un pasaule”). Lai reģionā nodrošinātu konsekventu ziņošanu par klimatu, mehānisms tiks saskaņots ar pieeju, kas izmantota citos 6. izdevumu kategorijas instrumentos. Ar mehānismu būtu jāatbalsta darbības, kurās pilnībā ievēro Savienības klimata un vides standartus un prioritātes un principu “nenodarīt būtisku kaitējumu” Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2020/852 17. panta nozīmē (6).

²

[...]

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/947 (2021. gada 9. jūnijs), ar ko izveido Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu “Eiropa pasaule”, groza un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 466/2014/ES un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/1601 un Padomes Regulu (EK, *Euratom*) Nr. 480/2009, OV L 209, 14.6.2021., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj>.

- (26) Projektus apstiprina *NIP* pēc tam, kad tos ir novērtējusi Komisija, un pēc tam, kad dalībvalstis ir sniegušas pozitīvu atzinumu *NIP* padomē.
- (27) Komisijai sadarbībā ar dalībvalstīm un Moldovu būtu jānodrošina atbilstība, saskaņotība, konsekvence un papildināmība, lielāka pārredzamība un pārskatatbildība palīdzības sniegšanā, arī ieviešot pienācīgas iekšējās kontroles sistēmas un krāpšanas apkarošanas politiku. Atbalsts no mehānisma būtu jādara pieejams ar priekšnosacījumu, ka Moldova atbalsta un ievēro iedarbīgus demokrātiskos mehānismus, tai skaitā daudzpartiju parlamentāro sistēmu, brīvas un taisnīgas vēlēšanas, **brīvus, neatkarīgus un** plurālistiskus medijus, neatkarīgas tiesu iestādes un tiesiskumu, un garantē visu saistību ievērošanu cilvēktiesību jomā, arī pie minoritātēm piederīgo personu tiesību jomā.
- (28) Mehānisms būtu jāatbalsta ar līdzekļiem no Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumenta “Eiropa pasaulē” 420 miljonu EUR apmērā un ne vairāk kā 1500 miljonu EUR apmērā aizdevumu veidā laikposmā no 2025. līdz 2027. gadam. Šai summai būtu jāsedz uzkrājumi 9 % apmērā, kas vajadzīgi aizdevumiem 135 miljonu EUR apmērā, atbalsts, ko Savienība sniedz projektiem, kuri apstiprināti saskaņā ar *NIP*, kā minēts 18. panta 2. punktā, un papildu atbalsts, arī atbalsts pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tehniskajai palīdzībai. Neatmaksājamais atbalsts būtu jāfinansē no finansējuma, kas piešķirts Kaimiņattiecību ģeogrāfiskajai programmai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/947 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu. Būtu jāpiemēro visi Regulas (ES) 2021/947 noteikumi, ja vien šajā regulā nav norādīts citādi. Ierosinātais mehānisms ir veidots ļoti līdzīgi Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismam.

- (28.a) Neatmaksājamais atbalsts būtu jāfinansē no finansējuma, kas piešķirts kaimiņreģiona ģeogrāfiskajai programmai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/947 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu, jo īpaši no finansējuma austrumu kaimiņreģionam.**
- (29) Lēmumi par 19. panta 3. punktā minēto izmaksāšanu attiecībā uz atbalstu aizdevumu veidā būtu jāpieņem laikposmā no 2025. gada 1. janvāra līdz 2029. gada 30. jūnijam. Šis galīgais datums ietver laiku, kas Komisijai vajadzīgs, lai izvērtētu attiecīgo maksājuma nosacījumu sekmīgu izpildi un pieņemtu turpmāko lēmumu par līdzekļu izmaksāšanu.
- (30) Lai maksimāli palielinātu Savienības finansiālā atbalsta spēju piesaistīt papildu investīcijas un nodrošinātu Savienības kontroli pār izdevumiem, investīcijas, ar kurām atbalsta reformu programmas īstenošanu, būtu jāveic, izmantojot *NIP*. Vismaz 25 % no Moldovai izmaksātās aizdevuma summas tai būtu jādara pieejami investīciju projektiem, kas apstiprināti *NIP*. Tas papildina neatmaksājamo atbalstu, ko Savienība sniedz šiem projektiem.
- (31) No šā mehānisma piešķirto aizdevumu radītajām finansiālajām saistībām nevajadzētu būt ietvertām Ārējās darbības garantijas summā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2021/947 31. panta 4. punkta nozīmē.
- (32) Šai regulai būtu jāpieņemero horizontālie finanšu noteikumi, ko, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 322. pantu, pieņēmuši Eiropas Parlaments un Padome. Minētie noteikumi ir izklāstīti Regulā (ES, *Euratom*) 2024/2509 un nosaka it īpaši procedūru budžeta izveidei un izpildei tiešā un netiešā pārvaldībā, izmantojot dotācijas, iepirkumu, finansiālo palīdzību, finansējuma apvienošanas darbības un ārējo ekspertu izdevumu atlīdzināšanu, kā arī paredz finanšu dalībnieku atbildības pārbaudes.

- (33) Attiecīgā gadījumā būtu jāparedz kvalificēšanās ierobežojumi mehānisma atbalsta piešķiršanas procedūrās, ņemot vērā darbības specifiku vai gadījumos, kad darbība ietekmē drošību vai sabiedrisko kārtību.
- (34) Lai nodrošinātu mehānisma efektīvu īstenošanu, arī Moldovas integrācijas Eiropas vērtības ķēdēs veicināšanu, visām piegādēm un materiāliem, ko finansē un iepērk saskaņā ar šo mehānismu, vajadzētu būt no dalībvalstīm, Moldovas, kandidātvalstīm un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzējām pusēm, un valstīm, kuras Moldovai sniedz tāda līmeņa atbalstu, kas ir salīdzināms ar to, kuru sniedz Savienība, ņemot vērā to ekonomikas lielumu, un kurām Komisija ir noteikusi savstarpēju piekļuvi ārējai palīdzībai Moldovas teritorijā, izņemot gadījumus, kad piegādes un materiālus nevar iegūt ar saprātīgiem nosacījumiem nevienā no minētajām valstīm.
- (35) Ar Moldovu būtu jānoslēdz mehānisma nolīgums, kurā būtu izklāstīti Savienības un Moldovas finansiālās sadarbības principi un norādīti nepieciešamie mehānismi, kas attiecas uz mehānisma ietvaros piešķirtā Savienības finansējuma kontroli, pārraudzību, uzraudzību, izvērtēšanu, ziņošanu par to un revīziju, noteikumi par nodokļiem, nodevām un maksām un pasākumi, ar kuriem paredzēts novērst, atklāt, izmeklēt un labot pārkāpumus, krāpšanu, korupciju un interešu konfliktus. Pēc tam ar Moldovu būtu jānoslēdz arī aizdevuma līgums, kurā izklāstīti konkrēti noteikumi par aizdevumu veidā sniegtā finansējuma pārvaldību un īstenošanu. Gan mehānisma nolīgums, gan arī aizdevuma līgums [...] būtu jānosūta Eiropas Parlamentam un Padomei.
- (36) Mehānisma nolīgumā būtu jāparedz pienākums Moldovai nodrošināt, ka saskaņā ar Savienības datu aizsardzības principiem un piemērojamajiem datu aizsardzības noteikumiem tiek vākti un darīti pieejami atbilstīgi dati par personām un struktūrām, kas saņem finansējumu reformu programmas īstenošanai, cita starpā informācija par faktiskajiem īpašniekiem.

- (37) Mehānisma īstenošanas pamatā Moldovā vajadzētu būt saskanīgu un prioritārā secībā sakārtotu mērķorientētu reformu un ar investīcijām saistītu prioritāšu kopumam ("reformu programma"), kas nodrošina skaidri formulētu iekļaujošas ilgtspējīgas sociālekonomiskās izaugsmes veicināšanas satvaru, kurš ir saskaņots ar prasībām, kas jāizpilda, lai pievienotos Savienībai, un paplašināšanās procesa pamatjautājumiem. Reformu programma būs visaptverošs satvars šā mehānisma mērķu sasniegšanai. Reformu programma būtu jātagatavo, pastāvīgi apspriežoties ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, arī sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kuru devums būtu tajā jāatspoguļo. Savienības atbalsta izmaksāšanai vajadzētu būt atkarīgai no tā, vai ir ievēroti maksājuma nosacījumi, un no reformu programmā izklāstīto reformu īstenošanā panāktā progressa, kas ir izmērāms un ko novērtē un oficiāli apstiprina Komisija. Līdzekļu izmaksāšana būtu attiecīgi jāstrukturē, atspoguļojot mehānisma mērķus.
- (38) Reformu programmā būtu jāiekļauj mērķorientēti reformu pasākumi un prioritārās investīciju jomas, kā arī maksājuma nosacījumi, kas formulēti kā izmērāmi kvalitatīvi un kvantitatīvi soļi, kuri atspoguļo apmierinošu progressu pasākumu īstenošanā vai šo pasākumu izpildi, un šo pasākumu īstenošanas grafiks. Reformu programmā būtu jāiekļauj arī provizorisks saraksts ar plānotajiem investīciju projektiem, ko paredzēts īstenot saskaņā ar *NIP*. Būtu jāieplāno, ka šie soļi tiks īstenoti ne vēlāk kā līdz 2027. gada 31. decembrim, lai gan vajadzētu būt iespējai pasākumus, uz kuriem šie soļi attiecas, kopumā pabeigt vēlāk nekā 2027. gadā, bet ne vēlāk kā līdz 2028. gada 31. decembrim. Reformu programmā būtu jāiekļauj skaidrojums par Moldovas sistēmu, ar kuru tiks rezultatīvi novērsti, atklāti un laboti pārkāpumi, korupcija, arī korupcija augstā līmenī, krāpšana un interešu konflikti saistībā ar mehānisma ietvaros piešķirto līdzekļu izmantošanu, un par kārtību, kā novērst no mehānisma piešķirtā finansējuma dublēšanos ar finansējumu, kas piešķirts no citām Savienības programmām vai ko piešķirušī citi līdzekļu devēji.

- (39) Reformu programmā būtu jāiekļauj skaidrojums par to, kā pasākumi veicinās klimata un vides mērķu sasniegšanu un principa “nenodarīt būtisku kaitējumu” un digitālās pārveides īstenošanu.
- (40) Reformu programmā iekļautajiem pasākumiem būtu jāveicina publisko finanšu pārvaldības un kontroles sistēmas efektivitātes uzlabošanās, cīņa pret nelikumīgi iegūto līdzekļu legalizēšanu, nodokļu apiešanu, nodokļu nemaksāšanu, krāpšanu un organizēto noziedzību un rezultatīva sistēma valsts atbalsta kontrolei, lai nodrošinātu godīgus nosacījumus visiem uzņēmumiem.
- (41) Reformu programmā būtu jāiekļauj šādu sistēmu apraksts, kā arī konkrēti soļi saistībā ar 32. nodaļu, lai palīdzētu Moldovai tās revīzijas un kontroļu prasības saskaņot ar Savienības standartiem. Ja līdzekļu izmaksāšanas pieprasījumā ir ietverts ar 32. nodaļu saistīts solis, kas minēts 19. panta 2. punktā, Komisija nevar pieņemt lēmumu, ar ko atļauj līdzekļu izmaksāšanu, ja vien tā šādu soli nav novērtējusi pozitīvi.
- (42) Mehānisma nolīgumam būtu arī jāietver rādītāji, ar kuriem novērtē virzību uz šajā regulā izklāstīto vispārīgo un konkrēto mērķu sasniegšanu. Šiem rādītājiem būtu jābalstās uz starptautiski atzītiem rādītājiem. Rādītājiem pēc iespējas būtu jāsaskan arī ar galvenajiem snieguma rādītājiem, kuri iekļauti Komisijas Īstenošanas lēmumā, ar ko apstiprina reformu programmas Rietumbalkāniem saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1449, un EFIA+ rezultātu mērīšanas sistēmā. Rādītājiem vajadzētu būt būtiskiem, atzītiem, ticamiem, vienkāršiem un stabiliem.

- (43) Komisijai reformu programma būtu jānovērtē, balstoties uz šajā regulā iekļauto kritēriju sarakstu. Lai nodrošinātu vienādus nosacījumus šīs regulas īstenošanai, būtu jāpiešķir Komisijai īstenošanas pilnvaras apstiprināt šo reformu programmu **Minētās pilnvaras būtu jāizmanto saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 182/2011.** Komisijai būs pienācīgi jāņem vērā Padomes Lēmums 2010/427/ES (11) un attiecīgā gadījumā – Eiropas Ārējās darbības dienesta (EĀDD) līdzdalība.
- (44) Darba programmai Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 110. panta 2. punkta nozīmē, kas pieņemta saskaņā ar attiecīgajiem Regulas (ES) 2021/947 noteikumiem, būtu jāaptver summas, kuras finansē no finansējuma, kas piešķirts Kaimiņattiecību ģeogrāfiskajai programmai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/947 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu.
- (45) Ņemot vērā mehānisma īstenošanā nepieciešamo elastīgumu, Moldovai vajadzētu būt iespējai iesniegt Komisijai pamatotu lūgumu grozīt īstenošanas lēmumu, ja reformu programma, arī attiecīgie maksājuma nosacījumi, objektīvu apstākļu dēļ vairs daļēji vai nemaz nav izpildāma. Moldovai vajadzētu būt iespējai iesniegt pamatotu lūgumu grozīt reformu programmu, tai skaitā attiecīgā gadījumā ierosināt papildinājumus. Komisijai vajadzētu būt iespējai grozīt īstenošanas lēmumu.

- (46) Mehānisma nolīgumā būtu jāparedz pienākums Moldovai nodrošināt, ka saskaņā ar Savienības datu aizsardzības principiem un piemērojamajiem datu aizsardzības noteikumiem tiek vākti un darīti pieejami atbilstīgi dati par personām un subjektiem, kas saņem finansējumu reformu programmu īstenošanai, cita starpā informācija par faktiskajiem īpašniekiem. Finansiālo atbalstu reformu programmas īstenošanai vajadzētu būt iespējams sniegt aizdevuma veidā. Ņemot vērā Moldovas finansējuma vajadzības, ir lietderīgi organizēt finansiālo palīdzību saskaņā ar Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 224. pantā paredzēto diversificētas finansēšanas stratēģiju, kas tajā noteikta kā atsevišķa finansēšanas metode; paredzams, ka tas uzlabos Savienības obligāciju likviditāti un Savienības emisijas pievilcību un rentabilitāti.
- (47) Ir atbilstoši izsniegt Moldovai aizdevumus ar ļoti izdevīgiem noteikumiem uz laiku, kas nepārsniedz 40 gadus, un pamatsummas atmaksu sākt ne agrāk kā 2034. gadā.
- (48) Tā kā finanšu risks, kas saistīts ar atbalstu, kurš no šā mehānisma aizdevumu veidā sniegts Moldovai, ir līdzīgs finanšu riskam, kas saistīts ar Regulas (ES) 2021/947 ietvaros veiktajām aizdevumu operācijām, uzkrājumi to finanšu saistību segšanai, kas izriet no šīs regulas ietvaros sniegtajiem aizdevumiem, būtu jāveido ar likmi 9 % saskaņā ar Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 214. pantu, un šie uzkrājumi būtu jāiegūst no finansējuma, kas piešķirts Kaimiņattiecību ģeogrāfiskajai programmai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/947 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu.
- (49) Lai Moldovai būtu sākuma finansējums pirmo reformu īstenošanai, tai priekšfinansējuma veidā vajadzētu būt pieejamiem līdz 7 % no kopējās šā mehānisma ietvaros nodrošinātās summas pēc tam, kad atskaitīts papildu atbalsts, arī atbalsts pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tehniskā palīdzība, un uzkrājumi aizdevumiem, ar noteikumu, ka finansējums ir pieejams un ka ir izpildīti priekšnosacījumi, kas piemērojami atbalsta saņemšanai no mehānisma.

- (50) Ir svarīgi nodrošināt, lai Savienības atbalsta sniegšana Moldovai būtu gan elastīga, gan plānojama. Moldovai reizi sešos mēnešos būtu jāiesniedz pienācīgi pamatots līdzekļu izmaksāšanas pieprasījums ne vēlāk kā divus mēnešus pēc plānotās soļu izpildes grafika, kas noteikts Komisijas īstenošanas lēmumā, ar ko apstiprina reformu programmu. Tālab līdzekļi no mehānisma būtu jāizmaksā saskaņā ar noteiktu grafiku reizi pusgadā – ar noteikumu, ka finansējums ir pieejams –, pamatojoties uz Moldovas iesniegtu pieprasījumu izmaksāt līdzekļus un pēc tam, kad Komisija ir pārliecinājusies, ka ir apmierinoši izpildīti gan vispārīgie nosacījumi, kas saistīti ar makrofinansiālo stabilitāti, pareizu publisko finanšu pārvaldību, pārredzamību un budžeta pārraudzību, gan attiecīgie maksājuma nosacījumi. Ja kāds maksājuma nosacījums netiek izpildīts saskaņā ar indikatīvo grafiku, kas noteikts lēmumā, ar kuru apstiprina reformu programmu, Komisija saskaņā ar daļēju maksājumu metodiku varētu pilnībā vai daļēji aizturēt to līdzekļu izmaksu, uz kuru attiecas konkrētais nosacījums. Atbilstošo aizturēto līdzekļu izmaksa varētu notikt nākamajā līdzekļu izmaksāšanas periodā un ne vēlāk kā 12 mēnešus pēc indikatīvajā grafikā noteiktā sākotnējā termiņa, ar noteikumu, ka ir izpildīti maksājuma nosacījumi. Pirmajā īstenošanas gadā šis termiņš būtu jāpagarina līdz 24 mēnešiem no sākotnējā negatīvā novērtējuma.
- (51) Atkāpjoties no Finanšu regulas 116. panta 2. un 5. punkta, ir atbilstoši noteikt, ka termiņu iemaksu veikšanai valsts budžetā sāk skaitīt no datuma, kad paziņots lēmums, ar ko atļauj izmaksāt līdzekļus Moldovai, un atbrīvot Komisiju no kavējuma procentu maksāšanas Moldovai.

- (52) Komisijai pēc Eiropas Parlamenta pieprasījuma budžeta izpildes apstiprinājuma procedūrā būtu jāsniedz detalizēta informācija par Savienības budžeta izpildi šajā mehānismā, it īpaši par veiktajām revīzijām, arī konstatētajām nepilnībām un veiktajiem korektīvajiem pasākumiem, un attiecībā uz projektiem, kas apstiprināti saskaņā ar *NIP*, attiecīgā gadījumā arī par Moldovas līdzfinansējuma summu, kā arī par citiem iemaksu avotiem, tai skaitā no citiem Savienības finansēšanas instrumentiem.
- (53) Saistībā ar Savienības ierobežojošajiem pasākumiem, kas pieņemti, pamatojoties uz LES 29. pantu un LESD 215. pantu, finansējumu un ekonomikas resursus nedrīkst ne tieši, ne netieši darīt pieejamus juridiskajām personām, subjektiem vai struktūrām, pret ko vērš ierobežojošus pasākumus, vai izmantot par labu tām. Tāpēc šādiem subjektiem, pret ko vērš ierobežojošus pasākumus, un subjektiem, kuri tiem pieder vai kurus tie kontrolē, nebūtu jāsaņem mehānisma atbalsts.
- (54) Pārredzamības un pārskatatbildības labad Moldovai būtu jāpublicē dati par galasaņēmējiem, kuri reformu un investīciju īstenošanai mehānisma ietvaros saņem finansējuma summas, kas kopumā pārsniedz 50 000 EUR ekvivalentu.
- (55) Saskaņā ar Regulu (ES, *Euratom*) 2024/2509, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES, *Euratom*) Nr. 883/2013 (13) un Padomes Regulām (EK, *Euratom*) Nr. 2988/95 (14), (*Euratom*, EK) Nr. 2185/96 (15) un (ES) 2017/1939 (16) Savienības finanšu intereses jāaizsargā, piemērojot samērīgus pasākumus, ieskaitot pasākumus, kas attiecas uz pārkāpumu, krāpšanas, korupcijas, interešu konfliktu un dubultas finansēšanas novēršanu, atklāšanu, labošanu un izmeklēšanu un zaudēto, kļūdaini izmaksāto vai nepareizi izmantoto līdzekļu atgūšanu.
- (56) Konkrēti, saskaņā ar Regulām (*Euratom*, EK) Nr. 2185/96 un (ES, *Euratom*) Nr. 883/2013 Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) vajadzētu būt iespējai veikt administratīvu izmeklēšanu, ieskaitot pārbaudes un inspekcijas uz vietas, lai noteiktu, vai ir notikusi krāpšana, korupcija vai jebkāda cita nelikumīga darbība, kas ietekmē Savienības finanšu intereses.

- (57) Saskaņā ar Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 129. pantu cita starpā trešām personām, kas iesaistītas Savienības līdzekļu īstenošanā, būtu jāpiešķir nepieciešamās tiesības un piekļuve Komisijai, *OLAF*, Eiropas Revīzijas palātai un attiecīgā gadījumā Eiropas Prokuratūrai (*EPPO*).
- (58) Komisijai būtu jānodrošina, ka mehānisma ietvaros tiek iedarbīgi aizsargātas Savienības finanšu intereses. Ņemot vērā to, ka Moldovai finansiālā palīdzība tiek sniegta jau ilgu laiku, arī netiešās pārvaldības režīmā, un to, ka tā pakāpeniski pieskaņojas Savienības iekšējās kontroles standartiem un praksei, Komisijai būtu jāvar lielā mērā paļauties uz Moldovas iekšējās kontroles un krāpšanas novēršanas sistēmu darbību. Konkrēti, Komisija un *OLAF*, un attiecīgā gadījumā *EPPO* bez kavēšanās būtu jāinformē par visām aizdomām par pārkāpumiem, krāpšanu, korupciju un interešu konfliktiem, kas ietekmē no mehānisma piešķirto līdzekļu īstenošanu.
- (59) Moldovai būtu arī nekavējoties jāziņo Komisijai par pārkāpumiem, arī krāpšanu, par kuriem ir saņemta primārā administratīvā vai tiesas konstatācija, un tā jāinformē par administratīvo un tiesas procesu gaitu. Lai pieskaņotos labai praksei dalībvalstīs, šī ziņošana būtu jāveic elektroniski, izmantojot Komisijas izveidoto Pārkāpumu pārvaldības sistēmu.
- (60) Moldovai būtu jāizveido uzraudzības sistēma, kurā iekļautā informācija tiktu izmantota pusgada ziņojumā par tās reformu programmā paredzēto maksājuma nosacījumu izpildi, kas pievienots pusgada pieprasījumam izmaksāt līdzekļus. Moldovai būtu jāvāc un jādara pieejami dati un informācija, kurus izmantojot var novērst, atklāt un labot pārkāpumus, krāpšanu, korupciju un interešu konfliktus, kas saistīti ar mehānisma atbalstītajiem pasākumiem.

- (61) Komisijai būtu jānodrošina, ka tiek ieviesti skaidri uzraudzības mehānismi un neatkarīgi izvērtēšanas mehānismi, lai nodrošinātu efektīvu pārskatatbildību un pārredzamību Savienības budžeta īstenošanā un nodrošinātu efektīvu novērtējumu par virzību uz šīs regulas mērķu sasniegšanu.
- (62) Komisijai būtu jāiesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei gada ziņojums par progresu, kas panākts šīs regulas mērķu sasniegšanā.
- (63) Komisijai pēc mehānisma īstenošanas beigām būtu jāveic mehānisma izvērtējums.
- (64) Moldovai būtu jāatbalsta brīvi, **neatkarīgi un plurālistiski mediji**, kas uzlabo un veicina izpratni par Savienības vērtībām un priekšrocībām un pienākumiem, ko rada iespējamā dalība Savienībā, un tai pašā laikā izlēmīgi jārīkojas, lai apkarotu ārvalstu īstenotu informācijas manipulāciju un iejaukšanos. Tai būtu arī jānodrošina proaktīva, skaidra un konsekventa saziņa ar sabiedrību, arī par Savienības atbalstu. Savienības finansējuma saņēmējiem būtu aktīvi jāatzīst Savienības finansējuma izcelsme un jānodrošina Savienības finansējuma pamanāmība saskaņā ar ES ārējo darbību ziņošanas un pamanāmības rokasgrāmatu.
- (65) Mehānisms būtu jāīsteno, arī veicot labāku stratēģisko komunikāciju un publisko diplomātiju nolūkā popularizēt Savienības vērtības un uzsvērt Savienības atbalsta pievienoto vērtību **un to, kā mehānisms sniedz labumu Moldovas iedzīvotājiem**.
- (66) Ņemot vērā to, ka šīs regulas mērķus nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet tos var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar LES 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā regulā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minēto mērķu sasniegšanai.
- (67) Lai būtu iespējams Moldovai laikus un bez turpmākas kavēšanās piešķirt finansējumu, šai regulai būtu jāstājas spēkā nākamajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*,

IR PIENĒMUŠI ŠO REGULU.

I NODAĻA

Vispārīgi noteikumi

1. pants

Priekšmets

1. Ar šo regulu izveido Moldovas reformu un izaugsmes mehānismu laikposmam no 2025. līdz 2027. gadam ("mehānisms").
2. Regula palīdz Moldovai īstenot ar ES saistītas reformas, it īpaši iekļaujošas un ilgtspējīgas sociālekonomiskās reformas un reformas saistībā ar paplašināšanās procesa pamatjautājumiem, kas ir saskanīgas ar Savienības vērtībām, kā arī nodrošina investīcijas, lai Moldova varētu īstenot savu reformu programmu.
3. Ja vien šajā regulā nav noteikts citādi, mehānisma īstenošanai piemēro Regulā (ES) 2021/947 izklāstītos noteikumus.

2. pants

Definīcijas

Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

- 1) “Moldova” ir Moldovas Republika;
- 2) “mehānisma nolīgums” ir Komisijas un Moldovas starpā noslēgta vienošanās, kurā ir noteikti principi, saskaņā ar kuriem šīs regulas ietvaros notiek Moldovas un Komisijas finansiālā sadarbība; šī vienošanās ir finansēšanas nolīgums Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 114. panta 2. punkta nozīmē;
- 3) “paplašināšanās politikas satvars” ir Eiropadomes un Padomes noteiktais šīs regulas īstenošanas vispārīgais politikas satvars, kas ietver pārskatīto paplašināšanās metodiku, nolīgumus, ar ko izveido juridiski saistošas attiecības ar Moldovu, attiecīgā gadījumā – sarunu programmas, kas reglamentē pievienošanās sarunas ar kandidātvalstīm, kā arī Eiropas Parlamenta rezolūcijas, Komisijas attiecīgos paziņojumus, tai skaitā attiecīgā gadījumā par tiesiskumu, un Komisijas un Savienības Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos kopīgos paziņojumus;
- 4) “aizdevuma līgums” ir Savienības un Moldovas starpā noslēgta vienošanās, kurā paredzēti nosacījumi, kas piemērojami no mehānisma sniegtajam atbalstam aizdevuma veidā;
- 5) “reformu programma” ir visaptverošs, saskanīgs un prioritārs mērķorientētu reformu un prioritāro investīciju jomu kopums Moldovai, kurā noteikti arī maksājuma nosacījumi, kas atspoguļo apmierinošu progresu saistīto pasākumu īstenošanā vai šo pasākumu izpildi, un indikatīvs šo pasākumu īstenošanas grafiks;

- 6) “pasākumi” ir reformas un investīcijas, kā izklāstīts III nodaļā paredzētajā reformu programmā;
- 7) “maksājuma nosacījumi” ir līdzekļu izmaksāšanas nosacījumi, kas formulēti kā novērojami un izmērāmi kvalitatīvi vai kvantitatīvi soļi, kuri Moldovai jāizpilda, kā izklāstīts III nodaļā paredzētajā reformu programmā;
- 8) “finansējuma apvienošanas darbība” ir Savienības budžeta atbalstīta darbība, kura no Savienības budžeta finansēta neatmaksājama atbalsta veidus apvieno ar attīstības vai citu publisko finanšu iestāžu, arī eksporta kredīta aģentūru, vai komerciālu finanšu iestāžu un investoru sniegta atmaksājama atbalsta veidiem;
- 9) “galasaņēmējs” ir persona vai subjekts, kas saņem finansējumu no mehānisma; attiecībā uz finansējuma daļu, kas darīta pieejama kā finansiālā palīdzība, galasaņēmējs būs Moldovas Valsts kase; attiecībā uz finansējuma daļu, kas darīta pieejama ar Kaimiņattiecību politikas investīciju platformas starpniecību, galasaņēmējs būs darbuzņēmējs vai apakšuzņēmējs, kas īsteno investīciju projektu;
- 10) “nenodarīt būtisku kaitējumu” nozīmē attiecīgi neatbalstīt vai neveikt saimnieciskas darbības, kas būtiski kaitē kādam vides mērķim Regulas (ES) 2020/852 17. panta nozīmē;
- 11) “Kaimiņattiecību politikas investīciju platforma” ir viena no reģionālajām investīciju platformām, kas minētas Regulas (ES) 2021/947 32. pantā.

3. pants

Mehānisma mērķi

1. Mehānisma vispārīgie mērķi ir:
 - a) atbalstīt paplašināšanās procesu, paātrinot pieskaņošanos Savienības vērtībām, tiesību aktiem, noteikumiem, standartiem, politikai un praksei (*acquis*), ko valsts panāk, pieņemot un īstenojot reformas nolūkā nākotnē kļūt par Savienības dalībvalsti;
 - b) atbalstīt Moldovas pakāpenisku integrāciju Savienības vienotajā tirgū;
 - c) paātrināt Moldovas ekonomikas sociālekonomisko konvergenci ar Savienību;
 - d) veicināt labas kaimiņattiecības **ar kaimiņos esošajām ES dalībvalstīm un citiem paplašināšanās partneriem**, kā arī tiešus personiskus kontaktus.
2. Mehānisma konkrētie mērķi ir:
 - a) vēl vairāk nostiprināt paplašināšanās procesa pamatjautājumus, tai skaitā tiesiskumu un pamattiesības, demokrātisku iestāžu darbību, arī depolarizāciju, valsts pārvaldi, un izpildīt ekonomiskos kritērijus; tas paredz arī veicināt neatkarīgu tiesu sistēmu, stiprināt drošību un stabilitāti, stiprināt cīņu pret krāpšanu un visu veidu korupciju, arī korupciju augstā līmenī, un nepotismu, organizēto noziedzību, pārrobežu noziedzību un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, kā arī terorisma finansēšanu, nodokļu nemaksāšanu, krāpšanu nodokļu jomā un nodokļu apiešanu; palielināt starptautisko tiesību ievērošanu; stiprināt mediju brīvību un neatkarību un akadēmisko brīvību; apkarot naida runu; veicināt pilsoniskajai sabiedrībai labvēlīgu vidi, veicināt sociālo dialogu; veicināt dzimumu līdztiesību, integrētu pieeju dzimumu līdztiesības nodrošināšanai un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm un meitenēm, nediskrimināciju un iecietību, nodrošināt un stiprināt bēgļu un pie minoritātēm piederīgo personu, arī nacionālo minoritāšu un romu, kā arī lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un interseksuāļu tiesību ievērošanu;

- b) virzīties uz Moldovas pilnīgu pieskaņošanos Savienības kopējai ārpolitikai un drošības politikai (KĀDP), arī Savienības ierobežojošiem pasākumiem;
- c) apkarot dezinformāciju un ārvalstu īstenotu informācijas manipulācijas un iejaukšanos, kas vērsta pret Savienību un tās vērtībām;
- ca) palīdzēt pārvaldīt un mazināt problēmas, ko rada Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un mēģinājumi destabilizēt Moldovu;**
- d) virzīties uz vīzu politikas saskaņošanu ar Savienību;
- e) stiprināt valsts pārvaldes efektivitāti, veidot spējas un ieguldīt Moldovas administratīvajā personālā; nodrošināt piekļuvi informācijai, publisko kontroli un pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanu lēmumu pieņemšanas procesos; atbalstīt pārredzamību, pārskatatbildību, strukturālas reformas un labu pārvaldību visos līmeņos, arī attiecībā uz to uzraudzības un izmeklēšanas pilnvarām publisko līdzekļu sadales un pieejamības jomā, kā arī publisko finanšu pārvaldības, publiskā iepirkuma un valsts atbalsta kontroles jomā; atbalstīt iniciatīvas un struktūras, kas iesaistītas starptautiskā tiesiskuma atbalstīšanā un izpildes panākšanā Moldovas teritorijā;
- f) paātrināt Moldovas pāreju uz ilgtspējīgu, klimatneitrālu un iekļaujošu ekonomiku, kas spēj izturēt konkurenciāla tirgus spiedienu, kuru rada Savienības vienotais tirgus, un pāreju uz stabilu investīciju vidi, kā arī mazināt tās stratēģisko atkarību;
- g) veicināt Moldovas ekonomisko integrāciju Savienības vienotajā tirgū, it īpaši palielinot tirdzniecības un investīciju plūsmas un nodrošinot noturīgas vērtību ķēdes;
- h) atbalstīt labāku integrāciju Savienības vienotajā tirgū ar labāku un ilgtspējīgu savienotību atbilstīgi Eiropas komunikāciju tīkliem, lai veicinātu labas kaimiņattiecības, kā arī tiešus personiskus kontaktus;

- i) paātrināt iekļaujošu un ilgtspējīgu zaļo pārkārtošanos uz klimatneitralitāti līdz 2050. gadam, kas atbilst Parīzes nolīgumam un zaļajam kursam un aptver visas ekonomikas nozares, it īpaši **lauksaimniecību un** enerģētiku, arī pāreju uz dekarbonizētu, klimatneitrālu, klimatnoturīgu aprites ekonomiku, vienlaikus nodrošinot, ka investīcijās tiek ievērots princips “nenodarīt būtisku kaitējumu”;
- j) sekmēt digitālo pārveidi un digitālās prasmes kā ilgtspējīgas attīstības un iekļaujošas izaugsmes veicinātājas;
- k) veicināt inovāciju, pētniecību un akadēmisko iestāžu un nozaru sadarbību nolūkā atbalstīt zaļo un digitālo pārkārtošanos, sekmējot vietējo rūpniecību un īpašu uzsvaru liekot uz vietējiem mikrouzņēmumiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un jaunuzņēmumiem;
- l) veicināt kvalitatīvu izglītību, apmācību, pārkvalifikāciju un prasmju pilnveidi visos līmeņos, īpašu uzmanību pievēršot jauniešiem, arī risinot jauniešu bezdarba problēmu, novēršot intelektuālā darbaspēka emigrāciju un atbalstot neaizsargātas kopienas, to skaitā bēgļus, un atbalstīt nodarbinātības politiku, arī darba tiesības, saskaņā ar Eiropas sociālo tiesību pīlāru, un apkarot nabadzību.

4. pants

Vispārīgie principi

1. Atbalstu no mehānisma pārvalda Komisija saskaņā ar ekonomikas reformu pamatprincipiem un mērķiem, kas izklāstīti ES un Moldovas asociācijas nolīgumā un ES paplašināšanās politikā.
2. Mehānisma ietvaros īstenotā sadarbība ir balstīta uz vajadzībām un veicina efektīvas attīstības principus, proti, Moldovas atbildību par attīstības prioritātēm, koncentrēšanos uz skaidriem nosacījumiem un taustāmiem rezultātiem, iekļaujošām partnerībām, pārredzamību un savstarpējo pārskatatbildību. Minētā sadarbība ir balstīta uz resursu lietderīgu un efektīvu piešķiršanu un izmantošanu.

3. Makrofinansiālās palīdzības sniegšana neietilpst šā mehānisma darbības jomā.
4. No mehānisma sniegtais atbalsts papildina atbalstu, ko sniedz saskaņā ar citām Savienības programmām un instrumentiem. Darbības, kas kvalificējas finansējumam saskaņā ar šo regulu, var saņemt atbalstu no citām Savienības programmām un instrumentiem, ja šis atbalsts nesedz tās pašas izmaksas un ja tiek nodrošināta pienācīga uzraudzība un budžeta kontrole. Komisija nodrošina papildināmību un sinerģiju starp mehānismu un citām Savienības programmām, lai izvairītos no palīdzības dublēšanās un dubultas finansēšanas.
5. Lai veicinātu Komisijas un dalībvalstu darbību papildināmību, saskaņotību un efektivitāti, tās savā starpā sadarbojas un cenšas izvairīties no šīs regulas ietvaros sniegtās palīdzības dublēšanās ar cita veida palīdzību, arī no eksporta un attīstības finansējuma sastāvošām integrētām finanšu paketēm, ko sniegusi Savienība, dalībvalstis, trešās valstis, daudzpusējas un reģionālas organizācijas un struktūras, piemēram, starptautiskas organizācijas un attiecīgās starptautiskās finanšu iestādes, aģentūras un līdzekļu devēji ārpus Savienības, un nodrošināt sinerģijas starp tām saskaņā ar iedibinātajiem principiem, kas attiecas uz operatīvās koordinēšanas stiprināšanu ārējās palīdzības jomā, un šajā nolūkā cita starpā īsteno pastiprinātu sadarbību ar dalībvalstīm vietējā līmenī. Šāda koordinācija vietējā līmenī paredz regulāras un savlaicīgas apspriedes un biežu informācijas apmaiņu visā mehānisma īstenošanas laikā.

6. Mehānisma ietvaros īstenotajās darbībās integrē un veicina demokrātiju, cilvēktiesības un dzimumu līdztiesību, pakāpenisku pieskaņošanos Savienības sociālajiem, klimata un vides standartiem, integrē klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām un attiecīgā gadījumā katastrofu riska mazināšanu, vides aizsardzību un biodaudzveidības saglabāšanu, attiecīgā gadījumā arī veicot ietekmes uz vidi novērtējumus, un atbalsta virzību uz ilgtspējīgas attīstības mērķiem, veicinot integrētu rīcību, kas var radīt papildu ieguvumus un ar ko var saskaņotā veidā sasniegt vairākus mērķus. Tajās nepieļauj balasta aktīvu rašanos un ievēro principus “nenodarīt būtisku kaitējumu” un “nevienu neatstāt novārtā”, kā arī ilgtspējas integrēšanas pieeju, kas ir Eiropas zaļā kursa pamatā. Vismaz 37 % no neatmaksājamā finansiālā atbalsta, ieskaitot uzkrājumus, kas piešķirts investīciju projektiem, kuri apstiprināti saskaņā ar Kaimiņattiecību politikas investīciju platformu (*NIP*), būtu jāvelta klimata mērķiem.
7. Moldova un Komisija nodrošina, ka visā reformu programmas sagatavošanas un mehānisma īstenošanas laikā tiek ņemta vērā un veicināta dzimumu līdztiesība, integrēta pieeja dzimumu līdztiesības nodrošināšanai un dzimumperspektīvas integrēšana. Moldova un Komisija atbilstīgi rīkojas, lai novērstu diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai ticības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ. Komisija ziņo par šiem pasākumiem kārtējos ziņojumos, ko tā iesniedz saistībā ar dzimumu līdztiesības rīcības plāniem.
8. Mehānisma atbalstu nesniedz darbībām vai pasākumiem, kas nesader ar Moldovas enerģētikas un klimata plāniem, no Parīzes nolīguma izrietošo tās nacionāli noteikto devumu un vērienīgo mērķi vēlākais līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti vai veicina investīcijas fosilajā kurināmajā, vai rada ievērojamu negatīvu ietekmi uz vidi, klimatu vai biodaudzveidību, **ja vien šādas darbības vai pasākumi nav stingri nepieciešami, lai sasniegtu mehānisma mērķus, jo īpaši 3. panta 2. punkta ca) apakšpunktu.** **Vajadzības gadījumā tie būtu jāpapildina ar atbilstošiem pasākumiem, lai izvairītos no minētās negatīvās ietekmes, to novērstu vai samazinātu, un, ja iespējams, kompensētu.**

9. Saskaņā ar iekļaujošas partnerības principu Komisija cenšas attiecīgā gadījumā nodrošināt demokrātisko kontroli, ko īsteno kā Moldovas valdības apspriešanos ar savu parlamentu, kā arī ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, to skaitā ar vietējām un reģionālajām iestādēm, sociālajiem partneriem un pilsonisko sabiedrību, arī neaizsargātām grupām, bēgļiem un visām minoritātēm un kopienām, tā, lai dotu tām iespēju piedalīties tādu darbību izstrādē un īstenošanā, kuras kvalificējas finansējumam no mehānisma, un pēc vajadzības – ar to saistītajos uzraudzības, kontroles un izvērtēšanas procesos. Šādās apspriedēs cenšas atspoguļot Moldovas sabiedrības plurālismu.
10. Komisija ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm un Moldovu nodrošina, ka tiek īstenotas Savienības saistības attiecībā uz lielāku pārredzamību un pārskatatbildību atbalsta sniegšanā, arī veicinot iekšējās kontroles sistēmu un krāpšanas apkarošanas politikas īstenošanu un stiprināšanu. Komisija informāciju par atbalsta apjomu un piešķirumu dara publiski pieejamu, izmantojot 24. pantā minēto rezultātu pārskatu. Moldova publicē atjauninātus datus par galasaņēmējiem, kas saņem Savienības līdzekļus reformu un investīciju īstenošanai saskaņā ar šo mehānismu, kā aprakstīts 20. pantā.

5. pants

Savienības atbalsta piešķiršanas priekšnosacījumi

1. Priekšnosacījumi atbalsta piešķiršanai no mehānisma ir tādi, ka Moldova atbalsta un ievēro iedarbīgus demokrātiskos mehānismus, tai skaitā daudzpartiju parlamentāro sistēmu, brīvas un taisnīgas vēlēšanas, **brīvus, neatkarīgus un** plurālistiskus medijus, neatkarīgas tiesu iestādes un tiesiskumu, un garantē visu saistību ievērošanu cilvēktiesību jomā, arī pie minoritātēm piederīgo personu tiesību jomā.

2. Komisija uzrauga 1. punktā norādīto priekšnosacījumu izpildi pirms mehānisma līdzekļu, arī priekšfinansējuma, izmaksāšanas Moldovai un visā no mehānisma sniegtā atbalsta periodā, pienācīgi ņemot vērā paplašināšanās politikas satvaru. Komisija uzraudzības procesā ņem vērā arī attiecīgos starptautisko struktūru, piemēram, Eiropas Padomes un tās Venēcijas komisijas vai Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (ESAO) Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja ieteikumus.
3. **Ja Komisija pārliecinās, ka nav izpildīti 1. punktā izklāstītie priekšnosacījumi, [...] tā pieņems** lēmumu, kurā secinās, ka daži no šā panta 1. punktā izklāstītajiem priekšnosacījumiem nav izpildīti, un it īpaši aizturēs 19. pantā minēto līdzekļu izmaksāšanu neatkarīgi no tā, vai ir izpildīti 10. pantā minētie maksājuma nosacījumi, **un par šo lēmumu informēs Padomi.**

II NODAĻA

Finansēšana un īstenošana

6. pants

Īstenošana

1. Mehānismu atbalsta ar līdzekļiem no Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumenta “Eiropa pasaulē” 420 miljonu EUR apmērā un ne vairāk kā 1500 miljoniem EUR aizdevumu veidā. Aizdevumu summa nav ietverta Regulas (ES) 2021/947 31. panta 4. punktā minētajā Ārējās darbības garantijas summā.
2. Neatmaksājamo finansiālo atbalstu laikposmam no 2025. gada 1. janvāra līdz 2027. gada 31. decembrim finansē no finansējuma, kas piešķirts Kaimiņattiecību ģeogrāfiskajai programmai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/947 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu. Tas sedz uzkrājumus aizdevumiem 135 miljonu EUR apmērā, atbalstu, ko Savienība sniedz projektiem, kuri apstiprināti saskaņā ar *NIP*, kā minēts 18. panta 2. punktā, un papildu atbalstu, arī atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tehnisko palīdzību. Minēto finansējumu īsteno saskaņā ar Regulu (ES) 2021/947.

Lēmumus par 19. panta 3. punktā minēto izmaksāšanu attiecībā uz atbalstu aizdevumu veidā pieņem laikposmā no 2025. gada 1. janvāra līdz 2029. gada 30. jūnijam.
3. Savienības atbalsta izmaksāšanu pārvalda Komisija saskaņā ar reformu programmā izklāstītajiem reformu pamatprincipiem un mērķiem. Visus līdzekļus, izņemot 2. punktā minēto papildu atbalstu un 5. punktā minētos resursus, nodrošina divreiz gadā, pamatojoties uz to, vai vajadzīgās reformas ir pabeigtas norādītajos termiņos, par kuriem panākta vienošanās reformu programmā un par kuriem panākta vienošanās Komisijas īstenošanas lēmumā.

4. Vismaz 25 % no Moldovai izmaksātā aizdevuma komponenta Moldova dara pieejamus investīciju projektiem, kas apstiprināti saskaņā ar *NIP* – vienu no reģionālajām investīciju platformām, kuras minētas Regulas (ES) 2021/947 32. pantā. Šo pienākumu, kā arī sīki izstrādātus īstenošanas noteikumus un principus sīki izklāsta mehānisma nolīgumā, kas minēts 8. pantā. Ja šis pienākums netiek izpildīts, turpmākas darbības saskaņā ar šo mehānismu aptur un minētās summas no Moldovas atgūst, kā minēts 19. pantā.
5. Līdz 1 % no 2. punktā minētā neatmaksājamā atbalsta summas var izmantot ar mehānisma īstenošanu saistītai tehniskajai un administratīvajai palīdzībai, piemēram, sagatavošanas, uzraudzības, kontroles, revīzijas un izvērtēšanas darbībām, kuras nepieciešamas mehānisma pārvaldībai un tā mērķu sasniegšanai, it īpaši pētījumiem, ekspertu sanāksmēm, apmācību apspriedēm ar Moldovas iestādēm, konferencēm, apspriedēm ar ieinteresētajām personām, arī vietējām un reģionālajām iestādēm un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, informācijas un komunikācijas pasākumiem, arī iekļaujošiem uzrunāšanas pasākumiem, un Savienības politisko prioritāšu korporatīvajai paziņošanai, ciktāl tās ir saistītas ar šīs regulas mērķiem, to izdevumu segšanai, kas saistīti ar IT tīkliem, kuri koncentrējas uz informācijas apstrādi un apmaiņu, un korporatīvajiem informācijas tehnoloģiju rīkiem, kā arī visu pārējo to izdevumu segšanai, kas radušies galvenajā mītnē un Savienības delegācijā saistībā ar mehānismam vajadzīgo administratīvo un koordinācijas atbalstu. Izdevumi var segt tādu darbību izmaksas, kas atbalsta pārredzamību, un citu darbību izmaksas, piemēram, izmaksas, kas saistītas ar projektu vai programmu kvalitātes kontroli un uzraudzību uz vietas, kā arī izmaksas, kas saistītas ar reformu un investīciju novērtēšanai un īstenošanai nepieciešamo līdzbiedru konsultēšanu un ekspertu darbu.

7. pants

Noteikumi par personu un subjektu kvalificēšanos, piegāžu un materiālu izcelsmi un ierobežojumiem saskaņā ar mehānismu

1. Atkāpjoties no Regulas (ES) 2021/947 28. panta, piedalīties iepirkuma un dotāciju piešķiršanas procedūrās attiecībā uz darbībām, kuras finansē no mehānisma, var starptautiskas un reģionālas organizācijas un visas fiziskas personas, kas ir turpmāk minēto valstu valstspiederīgie, vai juridiskas personas, kuras ir faktiski iedibinātas turpmāk minētajās valstīs:
 - a) dalībvalstis, Moldova, kandidātvalstis un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzējas puses;
 - b) valstis, kuras sniedz Moldovai tāda līmeņa atbalstu, kas ir salīdzināms ar Savienības sniegto atbalstu, ņemot vērā to ekonomikas lielumu, un kurām Komisija ir noteikusi savstarpēju piekļuvi ārējai palīdzībai Moldovas teritorijā.
2. Šā panta 1. punkta b) apakšpunktā minēto savstarpējo piekļuvi var piešķirt uz ierobežotu laiku – vismaz vienu gadu –, kad valsts ar vienlīdzīgiem noteikumiem atzīst par tādiem, kas kvalificējas, subjektus no Savienības un no valstīm, kuras kvalificējas saskaņā ar mehānismu.

Komisija, **izmantojot īstenošanas aktus**, pieņem lēmumu par savstarpēju piekļuvi pēc apspriešanās ar Moldovu. **Minētos īstenošanas aktus pieņem saskaņā ar pārbaudes procedūru, kas minēta 27. pantā.**
3. Visas piegādes un materiāli, ko finansē un iepērk mehānisma ietvaros, ir no jebkuras 1. punkta a) un b) apakšpunktā minētās valsts, izņemot gadījumus, kad minētās piegādes un materiālus nevar ar saprātīgiem nosacījumiem iegūt nevienā no minētajām valstīm. Papildus tam piemēro 6. punktā izklāstītos noteikumus par ierobežojumiem.

4. Šajā pantā paredzētie kvalificēšanās noteikumi neattiecas uz fiziskām personām, kuras nodarbina līgumslēdzējs, kas kvalificējas, vai attiecīgā gadījumā apakšuzņēmējs vai ar kurām tie ir noslēguši citādu likumīgu līgumu, un saistībā ar šīm personām noteikumi nerada ierobežojumus attiecībā uz valstspiederību, izņemot gadījumus, kad valstspiederības ierobežojumu pamatā ir 6. punktā paredzētie noteikumi.
5. Darbībām, kuru kopīgajā līdzfinansēšanā piedalās kāds subjekts vai kuras īsteno tiešā pārvaldībā vai netiešā pārvaldībā ar subjektiem, kas uzskaitīti Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 62. panta 1. punkta pirmās daļas c) apakšpunktā, papildus šajā pantā paredzētajiem noteikumiem piemēro arī noteikumus, kuri piemērojami minētajiem subjektiem, tai skaitā attiecīgā gadījumā – ierobežojumus, kas paredzēti šā panta 6. punktā un pienācīgi atspoguļoti ar minētajiem subjektiem noslēgtajos finansēšanas nolīgumos un līgumiskajos dokumentos.
6. Kvalificēšanās noteikumus un noteikumus par piegāžu un materiālu izcelsmi, kuri noteikti 1. un 3. punktā, un noteikumus par fizisko personu valstspiederību, kas noteikti 4. punktā, var ierobežot attiecībā uz to tiesību subjektu valstspiederību, ģeogrāfisko atrašanās vietu vai veidu, kuri piedalās iepirkuma procedūrās, kā arī attiecībā uz piegāžu un materiālu ģeogrāfisko izcelsmi, ja:
- a) šādi ierobežojumi ir vajadzīgi darbības vai konkrētās atbalsta piešķiršanas procedūras specifikas vai mērķu dēļ vai ja minētie ierobežojumi ir nepieciešami darbības efektīvai īstenošanai;
 - b) konkrētā darbība vai piešķiršanas procedūras skar drošību vai sabiedrisko kārtību, īpaši Savienības, tās dalībvalstu vai Moldovas stratēģiskos aktīvus un intereses, arī drošību, digitālās infrastruktūras, arī 5G tīkla infrastruktūras, noturību un integritātes aizsardzību, komunikācijas un informācijas sistēmas un saistītās piegādes ķēdes.

7. Pretendentus un kandidātus no valstīm, kas nekvalificējas, var pieņemt kā tādus, kas kvalificējas, steidzamības gadījumā vai ja pakalpojumi nav pieejami attiecīgo valstu vai teritoriju tirgos, vai citos pienācīgi pamatotos gadījumos, kad kvalificēšanās noteikumu piemērošana padarītu darbības īstenošanu neiespējamu vai to pārmērīgi apgrūtinātu.
8. Saistībā ar Savienības ierobežojošajiem pasākumiem, kuri pieņemti, pamatojoties uz LES 29. pantu un LESD 215. pantu, līdzekļus vai ekonomikas resursus nedrīkst ne tieši, ne netieši darīt pieejamus juridiskām personām, subjektiem vai struktūrām, pret ko vērsti Savienības ierobežojošie pasākumi, vai izmantot par labu tām. Šādas personas un subjektus, kā arī subjektus, kas ir to īpašumā vai ko tās kontrolē, mehānisms neatbalsta ne tieši, ne netieši, arī ne kā netiešos īpašniekus, apakšuzņēmējus piegādes ķēdē vai galīgos saņēmējus.

8. pants

Mehānisma nolīgums

1. Komisija ar Moldovu noslēdz mehānisma nolīgumu par šīs regulas īstenošanu, kurā nosaka pienākumus un maksājuma nosacījumus, kas jāizpilda, lai tiktu izmaksāts finansējums.
2. Mehānisma nolīgumu saskaņā ar 15. pantu papildina aizdevuma līgums, kurā izklāstīti konkrēti noteikumi par aizdevuma veidā sniegtā finansējuma pārvaldību un īstenošanu. Mehānisma nolīgumu, arī visu ar to saistīto dokumentāciju, [...] dara pieejamu Eiropas Parlamentam un Padomei vienlaicīgi un nekavējoties.
3. Moldovai finansējumu piešķir tikai pēc tam, kad ir stājies spēkā mehānisma nolīgums un aizdevuma līgums.

4. Mehānisma nolīgums un aizdevuma līgums, kas noslēgti ar Moldovu, nodrošina, ka tiek izpildīti Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 129. pantā izklāstītie pienākumi.
5. Mehānisma nolīgumā ietver sīki izklāstītas tiesību normas, kas attiecas uz:
- a) Moldovas apņemšanos panākt izšķirošu progresu virzībā uz stabilu regulējumu krāpšanas apkarošanai un izveidot efektīvākas un lietderīgākas iekšējās kontroles sistēmas, arī pienācīgus mehānismus trauksmes cēlēju aizsargāšanai, kā arī pienācīgus mehānismus un pasākumus efektīvai pārkāpumu, krāpšanas, korupcijas un interešu konfliktu novēršanai, atklāšanai un labošanai, kā arī stiprināt cīņu pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, organizēto noziedzību, publisku līdzekļu piesavināšanos, terorisma finansēšanu, nodokļu apiešanu, krāpšanu nodokļu jomā vai nodokļu nemaksāšanu un citas nelikumīgas darbības, kas skar no mehānisma piešķirtos līdzekļus;
 - b) noteikumiem par līdzekļu izmaksāšanu, aizturēšanu un samazināšanu saskaņā ar 19. pantu;
 - c) sīki izstrādātiem noteikumiem par Moldovas pienākumu saskaņā ar 6. panta 4. punktu piešķirt daļu no kopējās aizdevuma summas projektiem, kas apstiprināti saskaņā ar *NIP*;
 - d) darbībām, kas saistītas ar pārvaldību, kontroli, pārraudzību, uzraudzību, izvērtēšanu, ziņošanu un revīziju, kā arī sistēmu pārbaudēm, izmeklēšanām, krāpšanas apkarošanas pasākumiem un sadarbību;
 - e) noteikumiem par to, kā ziņot Komisijai, vai un kā ir izpildīti 10. pantā minētie maksājuma nosacījumi;
 - f) noteikumiem par nodokļiem, nodevām un maksājumiem saskaņā ar Regulas (ES) 2021/947 27. panta 9. un 10. punktu;

- g) pasākumiem, ar ko efektīvi novērš, atklāj un labo pārkāpumus, krāpšanu, korupciju un interešu konfliktus, un pienākumu personām vai subjektiem, kuri īsteno saskaņā ar šo regulu piešķirtos Savienības līdzekļus, bez kavēšanās paziņot Komisijai, *OLAF* un attiecīgā gadījumā *EPPO* par iespējamām vai faktiskiem pārkāpumiem, krāpšanas, korupcijas un interešu konflikta gadījumiem un citām nelikumīgām darbībām, kas ietekmē saskaņā ar mehānismu piešķirtos līdzekļus, un ar tiem saistītajiem turpmākiem pasākumiem;
- h) šīs regulas 21. un 22. pantā minētajiem pienākumiem, arī precīziem noteikumiem un termiņiem, attiecībā uz Moldovas veikto datu vākšanu un Komisijas, *OLAF*, Eiropas Revīzijas palātas un attiecīgā gadījumā *EPPO* piekļuvi šiem datiem;
- i) procedūru, ar ko nodrošina, ka pieprasījumi izmaksāt aizdevuma veida atbalstu atbilst pieejamajai aizdevuma summai, ņemot vērā 6. panta 1. punktu;
- j) Komisijas tiesībām proporcionāli samazināt saskaņā ar šo regulu sniegto atbalstu un atgūt jebkuru summu, kas minēta 6. panta 1. punktā un iztērēta regulas mērķu sasniegšanai, vai pieprasīt aizdevuma atmaksu pirms termiņa gadījumos, kad konstatēti pārkāpumi, krāpšana, korupcija vai interešu konflikti, kuri ietekmē Savienības finanšu intereses un kurus Moldova nav labojusi, gadījumos, kad ir atcelti kvalitatīvie vai kvantitatīvie soļi, vai gadījumos, kad ir nopietni pārkāpts mehānisma nolīgumā paredzēts pienākums;
- k) noteikumiem un kārtību, kas nosaka, kā Moldovai ir jāiesniedz ziņojumi, lai varētu uzraudzīt mehānisma īstenošanu un novērtēt 3. pantā noteikto mērķu sasniegšanu;
- l) Moldovas pienākumu elektroniski nosūtīt Komisijai 20. pantā minētos datus.

III NODAĻA

Reformu programma

9. pants

Reformu programmas iesniegšana

1. Lai saņemtu atbalstu saskaņā ar šo regulu, Moldova iesniedz Komisijai reformu programmu 2025.–2027. gadam, kuras pamatā ir sociālekonomisko un fundamentālo reformu galvenie principi un mērķi, kas izklāstīti ES un Moldovas asociācijas nolīgumā, par kuru panākta vienošanās saskaņā ar Eiropas kaimiņattiecību politiku un paplašināšanās politikas satvaru.
2. Reformu programmā nodrošina visaptverošu satvaru 3. pantā izklāstīto vispārīgo un konkrēto mērķu sasniegšanai, un tajā izklāsta reformas, kas Moldovai jāīsteno, un jomas, kurās veicamas investīcijas. Reformu programmā ietver visaptverošu un konsekventu pasākumu kopumu reformu īstenošanai. Paplašināšanās procesa pamatjautājumu jomās, ieskaitot tiesiskumu, cīņu pret korupciju, arī korupciju augstā līmenī, pamattiesības un vārda brīvību, reformu programmās atspoguļo visjaunākajā paplašināšanās politikas satvarā ietvertos novērtējumus.
3. Reformu programmas atbilst visjaunākajam makroekonomikas un fiskālās politikas satvaram, kas iesniegts Komisijai saistībā ar ekonomikas un finanšu dialogu ar Savienību.
4. Reformu programma saskan ar reformu prioritātēm, kas noteiktas saistībā ar Moldovas virzību uz pievienošanos, un citiem attiecīgiem dokumentiem, no Parīzes nolīguma izrietošo nacionāli noteikto devumu un vērienīgo mērķi vēlākais līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti, un atbalsta šīs prioritātes un dokumentus.

5. Reformu programmā ievēro 4. pantā izklāstītos vispārīgos principus.
6. Reformu programmu sagatavo iekļaujoši un pārredzami, apspriežoties ar sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām.
7. Komisija aicina Moldovu iesniegt savu reformu programmu trīs mēnešu laikā pēc šīs regulas stāšanās spēkā. Komisija Moldovas reformu programmu tūlīt pēc saņemšanas nodod Eiropas Parlamentam un Padomei.

10. pants

Principi, saskaņā ar kuriem piešķirams finansējums reformu programmas ietvaros

8. Regula paredz stimulus par reformu programmas īstenošanu, līdzekļu izmaksāšanai piemērojot maksājuma nosacījumus. Minētos maksājuma nosacījumus piemēro 6. panta 1. punktā minētajiem līdzekļiem, izņemot papildu atbalstu, arī atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tehnisko palīdzību. Minētie maksājuma nosacījumi ir formulēti kā izmērāmi kvalitatīvi vai kvantitatīvi soļi. Šādi soļi atspoguļo progresu konkrētu sociālekonomisko reformu īstenošanā un paplašināšanās procesa pamatjautājumu jomā, sasaistē ar 3. pantā noteikto mehānisma mērķu sasniegšanu un atbilstoši paplašināšanās politikas satvaram.
9. Kad šie maksājuma nosacījumi ir izpildīti, atkarībā no nosacījumu izpildes pakāpes tiek izmaksāta visa līdzekļu summa vai to daļa.

10. Vispārīgie maksājuma nosacījumi, kas jāizpilda, lai līdzekļus izmaksātu, ir makrofinansiālā stabilitāte, pareiza publisko finanšu pārvaldība, pārredzamība un budžeta pārraudzība.

[...]

11. pants

Reformu programmas saturs

1. Reformu programmā it īpaši izklāsta šādus argumentētus un pamatotus elementus:
- a) pasākumi, ar kuriem var konsekventi, visaptveroši un pietiekami līdzsvaroti tiekties uz 3. pantā noteiktajiem mērķiem, ieskaitot strukturālās reformas, investīcijas un vajadzības gadījumā pasākumus, ar ko nodrošina 5. pantā minēto priekšnosacījumu izpildi;
 - b) skaidrojums par to, kā pasākumi saskan ar 4. pantā minētajiem vispārīgajiem principiem un 4. un 10. pantā minētajām prasībām, stratēģijām, plāniem un programmām;
 - c) skaidrojums par to, kā ar pasākumiem paredzēts vēl vairāk stiprināt paplašināšanās procesa pamatjautājumus, kā minēts 3. panta 2. punkta n) apakšpunktā, arī tiesiskumu, pamattiesības un cīņu pret korupciju;
 - d) indikatīvs saraksts ar investīciju projektiem un programmām, ko paredzēts apspriest un apstiprināt saskaņā ar *NIP*, arī attiecīgie kopējie investīciju apjomi un plānotie īstenošanas termiņi;

- e) skaidrojums par to, cik liels ir paredzamais pasākumu ieguldījums klimata un vides jomas mērķu sasniegšanā, un par to saderību ar principu “nenodarīt būtisku kaitējumu”;
 - f) skaidrojums par to, cik liels ir paredzamais pasākumu ieguldījums digitālajā pārveidē;
 - g) skaidrojums par to, cik liels ir paredzamais pasākumu ieguldījums izglītības, apmācības, nodarbinātības un sociālās jomas mērķu sasniegšanā;
 - h) skaidrojums par to, cik liels ir paredzamais pasākumu ieguldījums dzimumu līdztiesībā un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanā sievietēm un meitenēm, kā arī sieviešu un meiteņu tiesību veicināšanā;
 - i) attiecībā uz reformām un investīcijām – indikatīvs grafiks un plānotie maksājuma nosacījumi, ko piemēro līdzekļu izmaksāšanai un kas formulēti kā izmērāmi kvalitatīvi un kvantitatīvi soļi, kurus plānots īstenot ne vēlāk kā līdz 2027. gada 31. decembrim;
 - j) skaidrojums par to, kā pasākumi veicinās pakāpenisku un nepārtrauktu pieskaņošanos KĀDP, arī Savienības ierobežojošiem pasākumiem;
- ja) skaidrojums par to, kā ar pasākumiem paredzēts veidot spējas un investīcijas Moldovas administratīvajā personālā;**
- k) kārtība, kādā Moldova iedarbīgi uzraudzīs reformu programmu, ziņos par to un to izvērtēs, arī ierosinātie izmērāmie kvalitatīvie un kvantitatīvie soļi un attiecīgie 2. punktā izklāstītie rādītāji;

- l) skaidrojums par Moldovas sistēmu, kuras mērķis ir iedarbīgi novērst, atklāt un labot pārkāpumus, krāpšanu, korupciju, arī korupciju augstā līmenī, un interešu konfliktus un panākt valsts atbalsta kontroles noteikumu izpildi, kā arī par ierosinātajiem pasākumiem esošo trūkumu novēršanai reformu programmas īstenošanas pirmajos gados;
- m) attiecībā uz reformu programmas sagatavošanu un attiecīgā gadījumā īstenošanu – kopsavilkums par atbilstīgi Moldovas tiesiskajam regulējumam īstenoto apspriešanos ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, tai skaitā Moldovas parlamentu, vietējām un reģionālajām pārstāvības struktūrām un iestādēm, sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, un informācija par to, kā minēto ieinteresēto personu ieguldījums atspoguļots reformu programmā;
- n) komunikācijas un pamanāmības plāns par reformu programmu Moldovas vietējai auditorijai;
- o) cita būtiska informācija.

2. Reformu programma ir balstīta uz rezultātiem un ietver rādītājus, ar kuriem novērtē virzību uz 3. pantā izklāstīto vispārīgo un konkrēto mērķu sasniegšanu. Ja tas ir atbilstoši un lietderīgi, šie rādītāji ir balstīti uz starptautiski apstiprinātiem rādītājiem un ar Moldovas politiku saistītiem jau pieejamiem rādītājiem. Rādītājiem pēc iespējas jāsaskan arī ar galvenajiem snieguma rādītājiem, kuri iekļauti Komisijas Īstenošanas lēmumā, ar ko apstiprina reformu programmas Rietumbalkāniem saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1449, un EFIA+ rezultātu mērīšanas sistēmā.

12. pants

Komisijas veiktais reformu programmas novērtējums

1. Komisija bez liekas kavēšanās novērtē Moldovas reformu programmas vai attiecīgā gadījumā šīs programmas grozījumu atbilstību, plašumu un piemērotību. Veicot novērtējumu, Komisija cieši sadarbojas ar Moldovu un var sniegt apsvērumus, pieprasīt papildu informāciju vai prasīt Moldovai pārskatīt vai grozīt tā reformu programmu.
2. Attiecībā uz šīs regulas 11. panta 1. punkta j) apakšpunktā izklāstīto mērķi Komisija saskaņā ar Lēmumu 2010/427/ES pienācīgi ņem vērā EĀDD lomu un ieguldījumu.
3. Novērtējot reformu programmu, Komisija ņem vērā attiecīgo pieejamo analītisko informāciju par Moldovu, arī tās makroekonomisko situāciju un parāda atmaksājamību, Moldovas sniegto pamatojumu un elementus, kas minēti 13. pantā, **ietekmi, ko rada Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un mēģinājumi destabilizēt Moldovu**, kā arī jebkādu citu būtisku informāciju, piemēram, 11. pantā uzskaitīto informāciju.
4. Savā novērtējumā Komisija ņem vērā it īpaši šādus kritērijus:
 - a) vai reformu programmā ir atspoguļots atbilstīgs, visaptverošs, konsekvents un pienācīgi līdzsvarots ceļš uz 3. pantā noteiktajiem mērķiem un 11. pantā izklāstītajiem elementiem;
 - b) vai reformu programma un tajā paredzētie pasākumi saskan ar 4. un 11. pantā minētajiem principiem, stratēģijām, plāniem un programmām;

- c) vai ir gaidāms, ka reformu programma paātrinās virzību uz sociālekonomiskās atšķirības novēršanu starp Moldovu un Savienību, un tādējādi tā uzlabo tās ekonomisko, sociālo un vides attīstību un veicina konvergenci ar Savienības standartiem, mazina nevienlīdzību un stiprina sociālo kohēziju;
- d) vai ir gaidāms, ka reformu programma vēl vairāk nostiprinās paplašināšanās procesa pamatjautājumus, kas definēti 3. panta 2. punkta a) apakšpunktā;
- e) vai ir gaidāms, ka reformu programma paātrinās Moldovas pāreju uz ilgtspējīgu, klimatneitrālu, klimatnoturīgu un iekļaujošu ekonomiku, uzlabojot savienojamību, panākot progresu zaļās un digitālās pārkārtošanās, arī biodaudzveidības, jomā, mazinot stratēģisko atkarību un veicinot pētniecību un inovāciju, izglītību, apmācību, nodarbinātību un prasmes, kā arī darba tirgu plašākā nozīmē, pievēršot īpašu vērību jauniešiem;
- f) vai reformu programmā iekļautie pasākumi saskan ar principiem “nenodarīt būtisku kaitējumu” un “nevienu neatstāt novārtā”;
- g) vai reformu programma pienācīgi mazina potenciālos riskus priekšnosacījumu un maksājuma nosacījumu izpildē;
- h) vai Moldovas ierosinātie maksājuma nosacījumi ir piemēroti un vērīenīgi, atbilst paplašināšanās politikas satvaram un ir pietiekami jēgpilni un skaidri, lai to izpildes gadījumā varētu izmaksāt attiecīgos līdzekļus, un vai ziņošanas vajadzībām ierosinātie rādītāji ir piemēroti un pietiekami vispārējo mērķu sasniegšanā panāktā progresa uzraudzīšanai un ziņošanai par to;

- i) vai ir gaidāms, ka ar Moldovas ierosinātajiem pasākumiem varēs efektīvi novērst, konstatēt un labot pārkāpumus, krāpšanu, korupciju un interešu konfliktus, organizēto noziedzību un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, kā arī efektīvi izmeklēt noziedzīgus nodarījumus, kas skar mehānisma ietvaros piešķirtos līdzekļus, un uzsākt par tiem kriminālvajāšanu;
 - j) vai reformu programmā ir efektīvi atspoguļots ieguldījums, ko devušas attiecīgās ieinteresētās personas, arī Moldovas parlaments, **juridiski atzītas** vietējās un reģionālās pārstāvības struktūras un iestādes, sociālie partneri un pilsoniskās sabiedrības organizācijas.
5. Moldovas iesniegtās reformu programmas novērtēšanā Komisijai var palīdzēt neatkarīgi eksperti.

13. pants

Komisijas īstenošanas lēmums

1. 1. Pozitīva novērtējuma gadījumā Komisija ar īstenošanas lēmumu apstiprina reformu programmu, ko Moldova iesniegusi saskaņā ar 12. pantu, vai attiecīgā gadījumā grozīto programmu, kas iesniegta saskaņā ar 14. pantu. [...] Minēto īstenošanas lēmumu **pieņem saskaņā ar pārbaudes procedūru, kas minēta 27. pantā.**
2. Komisijas īstenošanas lēmumā, kas minēts 1. punktā, nosaka Moldovas īstenojamās reformas, atbalstāmās investīciju jomas un no reformu programmas izrietošos maksājuma nosacījumus, ieskaitot grafiku.

3. Komisijas īstenošanas lēmumā, kas minēts 1. punktā, nosaka arī:
- a) kopējo līdzekļu indikatīvo summu, kas Moldovai pieejama, izpildot maksājuma nosacījumus, kā minēts 10. panta 1. punktā, un ieplānotos periodiskos maksājumus, ieskaitot priekšfinansējumu, kuri strukturēti saskaņā ar 11. pantu un kuri veicami, kad Moldova ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos maksājuma nosacījumus, kas noteikti kā kvalitatīvi un kvantitatīvi reformu programmas īstenošanas soļi;
 - b) finansējuma periodisko maksājumu iedalījumu aizdevumu veida atbalstā un neatmaksājamā atbalstā;
 - c) termiņu, līdz kuram jāizpilda uz reformām attiecināmie galīgie maksājuma nosacījumi;
 - d) reformu programmas uzraudzības, ziņošanas un īstenošanas kārtību un grafiku, tai skaitā attiecīgā gadījumā demokrātisko kontroli, kā minēts 4. pantā, kā arī vajadzības gadījumā pasākumus, kas jāveic, lai nodrošinātu atbilstību 23. pantam;
 - e) 11. panta 2. punktā minētos rādītājus, ar kuriem novērtē 3. pantā izklāstīto vispārīgo un konkrēto mērķu sasniegšanā panākto progresu.

14. pants

Reformu programmas grozījumi

1. Ja Moldova objektīvu apstākļu dēļ vairs daļēji vai nemaz nevar izpildīt reformu programmu, ieskaitot attiecīgos maksājuma nosacījumus, Moldova var piedāvāt grozītu reformu programmu. Šādā gadījumā Moldova var iesniegt Komisijai pamatotu lūgumu grozīt tās īstenošanas lēmumu, kas minēts 13. panta 1. punktā.

2. **Saskaņā ar pārbaudes procedūru, kas minēta 27. pantā,** Komisija var grozīt īstenošanas lēmumu, īpaši tādēļ, lai ņemtu vērā pieejamo summu izmaiņas, kas veiktas saskaņā ar 19. panta principiem.
3. Ja Komisija uzskata, ka Moldovas norādītie iemesli pamato grozījuma izdarīšanu reformu programmā, Komisija **saskaņā ar pārbaudes procedūru, kas minēta 27. pantā,** bez liekas kavēšanās novērtē grozīto programmu saskaņā ar 12. pantu un var grozīt 13. panta 1. punktā minēto īstenošanas lēmumu.
4. Grozījumā Komisija var akceptēt tādus maksājuma nosacījumu izpildes grafikus, kas pagarināti līdz 2028. gada 31. decembrim.

15. pants

Aizdevuma līgums, aizņēmumu un aizdevumu operācijas

1. Lai finansētu atbalstu, kas sniegts no mehānisma aizdevumu veidā, Komisija ir pilnvarota Savienības vārdā vajadzīgos līdzekļus aizņemties kapitāla tirgos vai no finanšu iestādēm saskaņā ar Regulas (ES, Euratom) 2024/2509 224. pantu.
2. Komisija ar Moldovu noslēdz aizdevuma līgumu. Aizdevuma līgumā nosaka aizdevuma maksimālo summu, pieejamības periodu un detalizētus noteikumus un nosacījumus, saskaņā ar kuriem no mehānisma piešķir atbalstu aizdevumu veidā. Aizdevumu maksimālais termiņš ir 40 gadi no aizdevuma līguma parakstīšanas dienas. Aizdevuma līgumā ietver priekšfinansējuma summu un noteikumus par priekšfinansējuma noskaidrošanu.

Papildus Finanšu regulas 220. panta 5. punktā noteiktajam un atkāpjoties no tā, aizdevuma līgumā ietver priekšfinansējuma summu un noteikumus par priekšfinansējuma noskaidrošanu.

3. Aizdevuma līgumu [...] **vienlaikus** dara pieejamu Eiropas Parlamentam un Padomei.

16. pants

Uzkrājumu veidošana

1. Uzkrājumus aizdevumiem veido 9 % apmērā no finansējuma, kas piešķirts Kaimiņattiecību ģeogrāfiskajai programmai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/947 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu, un izmanto kā daļu no uzkrājumiem līdzīgu risku segšanai.
2. Atkāpjoties no Finanšu regulas [...] **214.** panta 2. punkta pēdējā teikuma, maksājumus uzkrājumu veidošanai veic pakāpeniski un uzkrājumu veidošanu pabeidz vēlākais brīdī, kad aizdevumi ir pilnībā izmaksāti.
3. Uzkrājumu likmi pārskata vismaz reizi trijos gados no šīs regulas piemērošanas dienas saskaņā ar procedūru, kas paredzēta Regulas (ES) 2021/947 31. panta 5. punkta ceturtajā daļā.

17. pants

Priekšfinansējums

1. Pēc reformu programmas iesniegšanas Komisijai Moldova var pieprasīt priekšfinansējuma izmaksāšanu līdz 7 % apmērā no kopējās summas, ko paredzēts piešķirt no šā mehānisma saskaņā ar 6. panta 1. punktu, atskaitot papildu atbalstu, arī atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tehnisko palīdzību, un uzkrājumus aizdevumiem.

2. Komisija var izmaksāt pieprasīto priekšfinansējumu pēc tam, kad tā ir pieņēmusi 13. pantā minēto īstenošanas lēmumu un ir stājies spēkā attiecīgi 8. un 15. pantā minētais mehānisms nolīgums un aizdevuma līgums. Līdzekļus izmaksā saskaņā ar 19. panta 3. punkta pirmo teikumu ar noteikumu, ka ir izpildīti 5. pantā izklāstītie priekšnosacījumi.
3. Komisija lemj par priekšfinansējuma izmaksāšanas termiņu, un to var izmaksāt vienā vai vairākās daļās.

18. pants

Investīciju projektu īstenošana Kaimiņattiecību politikas investīciju platformas ietvaros

1. Lai izmantotu Savienības finansiālā atbalsta spējas piesaistīt papildu investīcijas, investīcijas, ar kurām atbalsta reformu programmu, īsteno sadarbībā ar starptautiskām finanšu iestādēm tādu investīciju projektu veidā, kas apstiprināti Kaimiņattiecību politikas investīciju platformas ietvaros.
2. Pēc **visu piemērojamo** [...] nosacījumu apmierinošas izpildes Komisija pieņem lēmumu, ar ko atļauj izmaksāt līdzekļus, kā minēts 19. panta 3. punktā. Šajā lēmumā saskaņā ar 6. panta 1. punktu nosaka līdzekļu summu, kas jādara pieejama tāda neatmaksājama atbalsta veidā, kuru Savienība sniedz projektiem, kas apstiprināti saskaņā ar *NIP*, un finansiālās palīdzības summu aizdevuma atbalsta veidā, kas jāizmaksā Moldovai. Minētajā lēmumā saskaņā ar mehānisma nolīgumā noteikto attiecību, kā minēts 8. panta 5. punkta c) apakšpunktā, nosaka arī šā aizdevuma atbalsta daļu, kas Moldovai jādara pieejama kā līdzfinansējums projektiem, kuri apstiprināti saskaņā ar *NIP*.

19. pants

Maksājuma nosacījumu izpildes novērtējums, līdzekļu aizturēšana un samazināšana, noteikumi par maksājumiem

1. Divreiz gadā Moldova ne vēlāk kā divus mēnešus pēc Komisijas īstenošanas lēmumā noteiktā termiņa iesniedz pienācīgi pamatotu pieprasījumu izmaksāt līdzekļus attiecībā uz izpildītajiem maksājuma nosacījumiem, kas saistīti ar kvantitatīvajiem un kvalitatīvajiem soļiem, kā izklāstīts reformu programmā.
2. Komisija bez liekas kavēšanās novērtē, vai Moldova atbilst 5. pantā izklāstītajiem priekšnosacījumiem un 10. panta 3. punktā izklāstītajiem finansēšanas principiem un ir apmierinoši izpildījusi maksājuma nosacījumus, kas izklāstīti 13. pantā minētajā Komisijas īstenošanas lēmumā. Ja Komisija konstatē, ka Moldova ir atcēlusi maksājuma nosacījumus, par kuriem tai iepriekš veikts maksājums, Komisija samazina turpmākos maksājumus par līdzvērtīgu summu. Komisijai var palīdzēt eksperti, arī eksperti no dalībvalstīm. Ja līdzekļu izmaksāšanas pieprasījumā vai maksājuma pieprasījumā ir ietverts ar 32. nodaļu saistīts solis, kas minēts [...] **22.** panta 2. punktā, Komisija nevar pieņemt lēmumu, ar ko atļauj līdzekļu izmaksāšanu, ja vien tā šādu soli nav novērtējusi pozitīvi.
3. Ja Komisija sniedz pozitīvu novērtējumu, ka visi piemērojamie nosacījumi ir apmierinoši izpildīti, tā [...] bez liekas kavēšanās informē **Padomi, pirms pieņem** lēmumu, ar ko atļauj izmaksāt šiem nosacījumiem atbilstošos līdzekļus. **Minēto lēmumu pieņem saskaņā ar pārbaudes procedūru, kas minēta 27. pantā.** Attiecībā uz minētajām summām šis lēmums ir 10. pantā minētais nosacījums.

4. Ja Komisija sniedz negatīvu novērtējumu, ka kādi nosacījumi nav izpildīti saskaņā ar grafiku, šiem nosacījumiem atbilstošo līdzekļu izmaksāšanu aiztur. **Komisija bez liekas kavēšanās informē Padomi.** Aizturētās summas izmaksā tikai tad, kad Moldova nākamajā līdzekļu izmaksāšanas pieprasījumā ir pienācīgi pierādījusi, ka tā ir īstenojusi nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu attiecīgo nosacījumu apmierinošu izpildi.
5. Ja Komisija secina, ka Moldova nav veikusi vajadzīgos pasākumus 12 mēnešu laikā pēc 4. punktā minētā sākotnējā negatīvā novērtējuma, Komisija neatmaksājamā finansiālā atbalsta un aizdevuma summu samazina proporcionāli tai daļai, kas atbilst attiecīgajiem maksājuma nosacījumiem. Pirmajā īstenošanas gadā piemēro 24 mēnešu termiņu, ko skaita no 4. punktā minētā sākotnējā negatīvā novērtējuma. Moldova var iesniegt savus apsvērumus divu mēnešu laikā pēc tam, kad tai ir paziņoti Komisijas secinājumi.
6. Neviena summa, kas atbilst maksājuma nosacījumiem, kuri līdz 2028. gada 31. decembrim nav izpildīti, Moldovai nepienākas, un par visām šīm summām atceļ saistības, vai attiecīgā gadījumā šīs summas izņem no aizdevumu veidā pieejamā atbalsta summas.

7. Komisija var samazināt neatmaksājamā finansiālā atbalsta summu un no Moldovas atgūt, arī ar savstarpējo ieskaitu, jebkuru summu, kas iztērēta mehānisma mērķu sasniegšanai, vai samazināt Moldovai izmaksājamā aizdevuma summu, vai pieprasīt aizdevuma pirmstermiņa atmaksu saskaņā ar aizdevuma līgumu, ja līdzekļi ir izmaksāti nepamatoti, ir konstatēti pārkāpumi, krāpšana, korupcija un interešu konflikti, kas ietekmē Savienības finanšu intereses un ko Moldova nav novērsusi, vai pastāv ar tiem saistītas nopietnas bažas, vai ir atcelti kvalitatīvie vai kvantitatīvie soļi, vai gadījumos, kad pēc maksājuma veikšanas tiek konstatēts, ka pasākumi nav apmierinoši izpildīti vai ka ir nopietni pārkāpts kāds pienākums, kas izriet no mehānisma nolīgumiem vai aizdevuma līgumiem, arī pamatojoties uz *OLAF* sniegto informāciju vai Revīzijas palātas ziņojumiem. Komisija pirms jebkāda lēmuma pieņemšanas par šādiem samazinājumiem informē Eiropas Parlamentu un Padomi.
8. Atkāpjoties no Finanšu regulas 116. panta 2. punkta, maksājuma termiņš, kā minēts Finanšu regulas 116. panta 1. punkta a) apakšpunktā, sākas dienā, kad, ievērojot šā panta 3. punktu, paziņots lēmums, kas atļauj veikt izmaksu Moldovai.
9. Maksājumiem, kas veikti kā finansiālā palīdzība, kuru novirza tieši uz Moldovas Valsts kasi saskaņā ar šo pantu un šīs regulas 23. pantu, nepiemēro Finanšu regulas 116. panta 5. punktu.
10. Šajā pantā minēto neatmaksājamo finansiālo atbalstu un aizdevumus izmaksā saskaņā ar budžeta apropriācijām, kas noteiktas ikgadējā budžeta procedūrā, un tie ir attiecīgi atkarīgi no pieejamā finansējuma. Līdzekļus izmaksā periodiskos maksājumos. Periodisko maksājumu var veikt vienā vai vairākās daļās.
11. Summu izmaksā pēc 3. punktā minētā lēmuma pieņemšanas un saskaņā ar aizdevuma līgumu.

12. Jebkādas aizdevumu veidā sniegta atbalsta summas izmaksa ir atkarīga no tā, vai Moldova ir iesniegusi maksājuma pieprasījumu aizdevuma līgumā noteiktajā formā, un saskaņā ar mehānisma nolīgumā izklāstītajiem noteikumiem. [...]

20. pants

Pārredzamība attiecībā uz personām un subjektiem, kas saņem finansējumu reformu programmas īstenošanai

1. Moldova publicē atjauninātus datus par galasaņēmējiem, kas reformu un investīciju īstenošanai šā mehānisma ietvaros saņem finansējuma summas, kuras trīs gadu laikposmā kopumā pārsniedz 50 000 EUR ekvivalentu.
2. Pienācīgi ievērojot prasības saistībā ar konfidencialitāti un drošību, it īpaši attiecībā uz personas datu aizsardzību, attiecībā uz 1. punktā minētajiem galasaņēmējiem tīmekļa vietnē mašīnlasāmā formātā, ierakstus sarindojot pēc kopējā saņemto līdzekļu apjoma, publicē šādu informāciju:
 - a) juridiskas personas gadījumā – saņēmēja pilns juridiskais nosaukums un PVN identifikācijas numurs vai nodokļu maksātāja identifikācijas numurs, ja pieejams, vai cits unikāls identifikators, kas saskaņā ar tiesību aktiem piemērojams juridiskajai personai;
 - b) fiziskas personas gadījumā – saņēmēja vārds vai vārdi un uzvārds vai uzvārdi;
 - c) katra saņēmēja saņemto līdzekļu summa un reformas un investīcijas saskaņā ar Moldovas mehānismu, ko šī summa palīdz īstenot.
3. Šā panta 2. punktā minēto informāciju npublicē, ja tās izpaušana var apdraudēt attiecīgo galasaņēmēju tiesības un brīvības vai nopietni kaitēt viņu komerciālajām interesēm. Šādu informāciju dara pieejamu Komisijai.

4. Moldova vismaz reizi gadā Komisijai elektroniski nosūta datus par šā panta 1. punktā minētajiem galasaņēmējiem mašīnlasāmā formātā, ko nosaka 8. panta 5. punkta l) apakšpunktā minētajā mehānisma nolīgumā.

IV NODAĻA

Savienības finanšu interešu aizsardzība

21. pants

Savienības finanšu interešu aizsardzība

1. Mehānisma īstenošanā Komisija un Moldova veic visus atbilstīgos pasākumus, lai aizsargātu Savienības finanšu intereses, ņemot vērā proporcionalitātes principu un konkrētos nosacījumus, saskaņā ar kuriem mehānisms darbosies, 5. panta 1. punktā izklāstītos priekšnosacījumus un konkrētajos mehānisma nolīgumos izklāstītos nosacījumus, jo īpaši attiecībā uz krāpšanas, korupcijas, interešu konfliktu un pārkāpumu novēršanu, atklāšanu un labošanu, kā arī tādu kriminālpārkāpumu izmeklēšanu, kas skar no mehānisma sniegtos līdzekļus, un saukšanu pie atbildības par tiem. Moldova apņemas virzīties uz lietderīgām un efektīvām pārvaldības un kontroles sistēmām un nodrošināt to, ka nepareizi izmaksātās vai nepareizi izlietotās summas var atgūt.
2. Mehānisma nolīgumā Moldovai nosaka šādus pienākumus:
 - a) regulāri pārbaudīt, vai piešķirtais finansējums ir izmantots saskaņā ar piemērojamajiem noteikumiem, it īpaši attiecībā uz krāpšanas, korupcijas, interešu konfliktu un pārkāpumu novēršanu, atklāšanu un labošanu;
 - b) aizsargāt trauksmes cēlējus;

- c) veikt atbilstīgus pasākumus, lai novērstu, atklātu un labotu krāpšanu, korupciju, interešu konfliktus un pārkāpumus, kā arī izmeklēt kriminālpārkāpumus, kas ietekmē Savienības finanšu intereses, un saukt pie atbildības par tiem, atklāt dubultu finansēšanu un izvairīties no tās, un sākt tiesvedību piesavinātu līdzekļu atgūšanai, cita starpā saistībā ar pasākumiem, ar kuriem īsteno reformu programmā paredzētās reformas un investīciju projektus vai programmas, kā arī veikt atbilstīgus pasākumus, lai attiecīgā gadījumā nekavējoties apstrādātu *EPPO* un dalībvalstu kompetento iestāžu savstarpējās palīdzības pieprasījumus attiecībā uz kriminālpārkāpumiem, kas skar mehānisma līdzekļus;
- d) šā panta 1. punkta piemērošanas nolūkā, it īpaši to pārbaūžu vajadzībām, kurās pārliecinās par reformu programmā paredzēto reformu īstenošanai piešķirto līdzekļu izlietojumu, nodrošināt pienācīgu datu vākšanu par personām un subjektiem, kas saņem finansējumu reformu programmā paredzēto pasākumu īstenošanai saskaņā ar III nodaļu, arī pienācīgas informācijas vākšanu par faktiskajiem īpašniekiem, un piekļuvi šādiem datiem un informācijai saskaņā ar Savienības datu aizsardzības principiem un piemērojamajiem datu aizsardzības noteikumiem;
- e) skaidri pilnvarot Komisiju, *OLAF*, Revīzijas palātu un attiecīgā gadījumā *EPPO* īstenot to tiesības, kā paredzēts Regulas (ES, *Euratom*) 2024/2509 129. pantā.

3. Mehānisma nolīgumā arī paredz Komisijas tiesības proporcionāli samazināt mehānisma ietvaros sniegtā neatmaksājamā finansiālā atbalsta summu un atgūt no Moldovas, arī ar savstarpēju ieskaitu, visas summas, kas iztērētas mehānisma mērķu sasniegšanai, un samazināt labuma guvējam izmaksājamā aizdevuma summu vai pieprasīt aizdevuma pirmstermiņa atmaksu saskaņā ar aizdevuma līgumu, ja līdzekļi ir izmaksāti nepamatoti, ir konstatēti pārkāpumi, krāpšana, korupcija un interešu konflikti, kuri ietekmē Savienības finanšu intereses un kurus Moldova nav novērsusi, vai ir nopietnas bažas saistībā ar tiem, vai ja pēc maksājuma veikšanas tiek konstatēts, ka soļi nav apmierinoši izpildīti vai ka ir nopietni pārkāpts kāds pienākums, kas izriet no mehānisma nolīguma vai aizdevuma nolīguma. Lemjot par atgūstamo summu un samazinājumu vai pirms termiņa atmaksājamo summu, Komisija ievēro proporcionalitātes principu un ņem vērā to, cik nopietns ir pārkāpums, krāpšana, korupcija vai interešu konflikts, kas ietekmē Savienības finanšu intereses, vai cik nopietns ir pienākuma pārkāpums. Pirms samazinājuma veikšanas vai pirmstermiņa atmaksas pieprasīšanas Moldovai dod iespēju iesniegt apsvērumus.
4. Personas un subjekti, kas īsteno līdzekļus mehānisma ietvaros, bez kavēšanās ziņo Komisijai un *OLAF* par visiem iespējamajiem krāpšanas, korupcijas, interešu konfliktu un pārkāpumu gadījumiem, kuri ietekmē Savienības finanšu intereses.

22. pants

Moldovas iekšējo sistēmu un revīzijas iestādes loma

1. Attiecībā uz mehānisma finansējuma daļu, kas darīta pieejama kā finansiālā palīdzība, Komisija var paļauties uz revīzijas iestādēm, kas Moldovā izveidotas publisko izdevumu kontrolei. Vajadzības gadījumā Komisija paļaujas arī uz turpmāku demokrātisko kontroli, kā minēts 4. panta 9. punktā.

2. Reformu programmā pirmajos tās īstenošanas gados prioritāti piešķir reformām, kas saistītas ar sarunu 32. nodaļu, īpaši publisko finanšu pārvaldību un iekšējo kontroli, kā arī cīņu pret krāpšanu, un 23. un 24. nodaļu, īpaši tiesiskumu, korupciju un organizēto noziedzību, un 8. nodaļu, īpaši valsts atbalsta kontroli.
3. Moldova nekavējoties ziņo Komisijai par pārkāpumiem, arī krāpšanu, par kuriem ir saņemta primārā administratīvā vai tiesas konstatācija, un informē Komisiju par to, kā virzās ar šiem pārkāpumiem saistītais administratīvais vai tiesas process. Šādu ziņošanu veic elektroniski, izmantojot Komisijas izveidoto Pārkāpumu pārvaldības sistēmu.
4. Šā panta 1. punktā minētie subjekti uztur regulāru dialogu ar Eiropas Revīzijas palātu, *OLAF* un attiecīgā gadījumā *EPPO*.
5. Komisija var detalizēti pārbaudīt Moldovas budžeta izpildes sistēmas, pamatojoties uz riska novērtējumu un dialogu ar revīzijas iestādēm, un sniegt ieteikumus par sistēmu uzlabojumiem.
6. Komisija var pieņemt Moldovai adresētus ieteikumus visos gadījumos, kad tā uzskata, ka kompetentās iestādes nav veikušas vajadzīgos pasākumus, lai novērstu, atklātu un labotu krāpšanu, korupciju, interešu konfliktus un pārkāpumus, kas ietekmējuši vai nopietni draud ietekmēt mehānisma ietvaros finansēto izdevumu pareizu finanšu pārvaldību, un visos gadījumos, kad tā ir konstatējusi nepilnības, kuras ietekmē iestāžu ieviestās kontroles sistēmas struktūru un darbību. Moldova īsteno minētos ieteikumus vai sniedz pamatojumu, kāpēc nav to izdarījusi.

V NODAĻA

UZRAUDZĪBA, ZIŅOŠANA UN IZVĒRTĒŠANA

23. pants

Uzraudzība un ziņošana

1. Komisija uzrauga mehānisma īstenošanu un novērtē 3. pantā noteikto mērķu sasniegšanu. Īstenošanas uzraudzība ir mērķorientēta un samērīga ar darbībām, ko veic saskaņā ar mehānisma nolīgumu, un neskar Regulā (ES) 2021/947 noteiktās ziņošanas prasības. Rādītājiem, kas minēti 11. panta 2. punktā, vajadzētu Komisijai palīdzēt mehānisma uzraudzīšanā.
2. Mehānisma nolīgumā, kas minēts 8. pantā, paredz noteikumus un kārtību, saskaņā ar ko Moldova ziņo Komisijai šā panta 1. punkta nolūkā.
3. Komisija iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei gada ziņojumu par progresu, kas panākts šīs regulas mērķu sasniegšanā. Gada ziņojumu divreiz gadā papildina ar prezentācijām par pašreizējo stāvokli mehānisma īstenošanā.
4. Komisija šā panta 3. punktā minēto gada ziņojumu iesniedz 27. panta 1. punktā minētajai komitejai.
5. Komisija ziņo par progresu, kas panākts Moldovas reformu programmas īstenošanā saistībā ar rezultātu pārskatu, kas izveidots saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1449.

24. pants

Mehānisma rezultātu pārskats

6. Komisija atspoguļo reformu programmas īstenošanā panākto progresu mehānisma rezultātu pārskatā, kas izveidots saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1449.

25. pants

Mehānisma izvērtēšana

1. Pēc 2027. gada 31. decembra, taču ne vēlāk kā līdz 2031. gada 31. decembrim Komisija veic regulas neatkarīgu *ex post* izvērtēšanu. Minētajā *ex post* izvērtēšanā novērtē Savienības ieguldījumu šīs regulas mērķu sasniegšanā.
2. Šajā *ex post* izvērtēšanā izmanto ESAO Attīstības palīdzības komitejas labas prakses principus, lai pārlicinātos, vai mērķi ir sasniegti, un formulētu ieteikumus turpmāko darbību uzlabošanai.
3. Komisija paziņo Eiropas Parlamentam, Padomei un dalībvalstīm šīs *ex post* izvērtēšanas konstatējumus un secinājumus, kas papildināti ar Komisijas apsvērumiem un turpmākiem pasākumiem. Pēc Eiropas Parlamenta, Padomes vai dalībvalstu lūguma šo *ex post* izvērtējumu var apspriest. Rezultātus izmanto turpmāku programmu un darbību sagatavošanā un resursu piešķiršanā. Šo *ex post* izvērtējumu un turpmākos pasākumus dara publiski pieejamus.

4. Saskaņā ar šo regulu sniegtā Savienības finansējuma izvērtēšanas procesā Komisija pienācīgā apmērā iesaista visas attiecīgās ieinteresētās personas, arī Moldovu, sociālos partnerus un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, un attiecīgā gadījumā var censties veikt kopīgus izvērtējumus ar dalībvalstīm un citiem partneriem, cieši iesaistot Moldovu.

26. pants

Moldovas ziņojumi saistībā ar ekonomikas un finanšu dialogu

1. Saistībā ar ekonomikas un finanšu dialogu labuma guvējs reizi gadā ziņo par progresu, kas panākts ar reformām saistītās reformu programmas daļas īstenošanā.

VI NODAĻA

NOBEIGUMA NOTEIKUMI

27. pants

Komiteju procedūra

1. Komisijai palīdz komiteja, kas izveidota ar Regulu (ES) 2021/947.
2. Ja ir atsauce uz šo punktu, piemēro Regulas (ES) Nr. 182/2011 5. pantu.
3. Attiecībā uz īstenošanas aktiem, kas minēti 13. panta 1. punktā un 14. panta 2. punktā, ja komiteja atzinumu nesniedz, Komisija īstenošanas akta projektu nepieņem un tiek piemērota Regulas (ES) Nr. 182/2011 5. panta 4. punkta trešā daļa.

28. pants

Informācija, komunikācija un publicitāte

1. Neskarot Regulā (ES) 2021/947 izklāstītās prasības, Komisija iesaistās komunikācijas darbībās, lai nodrošinātu tā Savienības finansējuma pamanāmību, kas atvēlēts reformu programmā paredzētajam finansiālajam atbalstam, un šajā nolūkā cita starpā veic kopīgas komunikācijas darbības ar Moldovu. Komisija nodrošina, ka saskaņā ar mehānismu sniegtais atbalsts tiek paziņots un atzīts, izmantojot finansējuma paziņojumu. Ar mehānismu finansētās darbības veic saskaņā ar komunikācijas un pamanāmības prasībām Savienības finansētās ārējās darbībās un citām attiecīgām pamatnostādnēm.
2. Savienības finansējuma saņēmējs aktīvi atzīst finansējuma izcelsmi un nodrošina Savienības finansējuma pamanāmību, cita starpā attiecīgā gadījumā attēlojot Savienības emblēmu un atbilstīgu finansējuma paziņojumu ar tekstu “finansē Eiropas Savienība”, it īpaši tad, kad tas reklamē darbības un to rezultātus, sniedzot dažādām auditorijām, arī medijiem un sabiedrībai, mērķorientētu informāciju, kas ir konsekventa, lietderīga un samērīga.
3. Informāciju, komunikāciju un publicitāti nodrošina pieklūstamā formātā.

29. pants

Stāšanās spēkā

Šī regula stājas spēkā nākamajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē,

*Eiropas Parlamenta vārdā –
priekšsēdētāja*

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*